

ANALÝZA MOŽNOSTÍ SPOLUPRÁCE RÁDIOAMATÉROV A INÝCH ZLOŽIEK IZS

V4K –konečná verzia

1. PRIAMA INTEGRÁCIA ARES DO IZS.....	2
4.4. KTO JE A KTO MOŽE BYŤ SÚČASŤOU INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU IZS	2
4.5. ARES ŽILINA – POZITÍVNY KONTRAPRIKLAD.....	4
4.6. SITUÁCIA V OSTATNÝCH KRAJOCH SLOVENSKA.....	5
4.7. VYHODNOTENIE SNAHY O PRIAME ZAPOJENIE ARES DO IZS	6
2. INÉ MOŽNOSTI ZAPOJENIA RÁDIOAMATÉROV DO ČINNOSTI V KRÍZOVÝCH SITUÁCIÁCH	6
2.1 LEGISLATÍVA O DALŠÍCH FORMÁCH ZAPOJENIA DO IZS	6
2.2 PREZENTÁCIA MOŽNOSTÍ ARES PRI TIESŇOVEJ KOMUNIKÁCII PRE ORGÁNY CO a KR.	10
2.3 INÉ MOŽNOSTI ZAPOJENIA ARES DO IZS - ZÁVERY	12
3. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A SLOVENSKEHO ČERVENÉHO KRÍŽA.....	13
4. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A DOBROVOLEŇNÝCH HASIČOV	15
4.1 DOBROVOLEŇNÍ VERSUS PROFESIONÁLI	15
4.2 RÁDIOAMATÉRI A DOBROVOLEŇNÍ ZÁCHRANÁRI	15
4.3 RÁDIOAMATÉRI A DOBROVOLEŇNÍ HASIČI	16
4.4 MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI MEDZI SZR a DPO SR.....	17
4.5. CIELE MEMORANDA O SPOLUPRÁCI SZR A DPO SR	18
5. MOŽNÁ PRIAMA POMOC RÁDIOAMATÉROV OBYVATEĽOM V OBLASTIACH POSTIHNUTÝCH MASÍVNÝM VÝPADKOM DODÁVKY ELEKTRICKEJ ENERGIE ...	22
6. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A MIESTNEJ SAMOSPRÁVY A ZMOS	26
7. ČO MÁ ROBIŤ ARES SMEROM DO VLASTNÝCH RADOV	28
7.1 Metodika, prevádzka, organizačné zabezpečenie.	29
7.2 Technické vybavenie staníc ARES (rádioamatérskych staníc).....	30
8. ZÁVER	30
9. PRÍLOHY.....	31

Ak chceme pochopiť pozíciu rádioamatérov pri potenciálnej pomoci ostatným organizáciám, ktoré sa budú podieľať pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí, prírodných nešťastí a podobne (zložkám IZS), je potrebné sa na to pozrieť realisticky a z viacerých hľadísk. Tu podávam rôzne informácie, ktoré nie sú vo všeobecnosti známe, nie sú ani správne chápané, či interpretované, čo vedie ku rôznym nezhodám alebo dokonca až animozitám pri diskusiách o možnostiach ARESu vo všeobecnosti.

1. PRIAMA INTEGRÁCIA ARES DO IZS

Keď sa hovorí o ARES a potenciálnej možnosti rádioamatérov podieľať sa nejakou formou na aktivitách pri odstraňovaní následkov živelných pohrôm či iných mimoriadnych udalostí, každý sa hneď pýta na, alebo má na mysli, priamu integráciu rádioamatérov do Integrovaného záchranného systému (IZS). Skôr než sa budeme zaoberať inými pohľadmi na vec pozrime sa, ako je to z legislatívneho hľadiska so samotným IZS a kto je a kto môže byť súčasťou tohto systému.

4.4. KTO JE A KTO MOŽE BYŤ SÚČASŤOU INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU IZS

Aby som zostručnil vysvetlenie možného vzťahu ARESu a IZS tak idem priamo k zneniu samotného zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovanom záchrannom systéme (IZS) v jeho aktuálnom znení účinnom od 1.1.2016. Tento zákon pozná nasledovné zložky IZS:

§ 7

V integrovanom záchrannom systéme pôsobia:

- a) základné záchranné zložky,
- b) ostatné záchranné zložky.**
- c) útvary Policajného zboru.

Kto patrí do „ostatných záchranných zložiek“ je vymenované v §9 zákona 129/2002 Z.z. nasledovne:

§ 9

(1) **Ostatné záchranné zložky sú:**

- a) Armáda Slovenskej republiky,[15\)](#)
- b) obecné (mestské) hasičské zbory,[16\)](#) ([16\)](#) § 33 zákona č. 314/2001 Z. z. Zákon o ochrane pred požiarmi – DHZ obce, mesta)**
- c) závodné hasičské útvary,[17\)](#)
- d) závodné hasičské zbory,[17\)](#)
- e) pracoviská vykonávajúce štátny dozor alebo činnosti podľa osobitných predpisov,[18\)](#)
- f) jednotky civilnej ochrany,[19\)](#)
- g) obecná polícia,[20\)](#)
- h) Slovenský Červený kríž,[22\)](#)**

i) iné právnické osoby a fyzické osoby, ktorých predmetom činnosti je poskytovanie pomoci pri ochrane života, zdravia a majetku.

Pozn.

Z predošlej verzie zákona 129/2002 Z.z sú z ostatných záchranných zložiek vynechané nasledovné subjekty:

f) horská služba a Spolok horských vodcov, (prečo ???)

i) útvary Železničnej polície, 21) – železničná polícia bola zrušená – to je v poriadku

Nakoľko naša národná rádioamatérska organizácia SZR nie je právnická či fyzická osoba, ktorej predmetom činnosti by bolo poskytovanie pomoci pri ochrane života, zdravia a majetku, z tejto dikcie zákona pri striktnom dodržiavaní textu zákona (nie ducha) vyplýva, že SZR a teda rádioamatéri z ARESu nemôžu byť zaradení medzi ostatné záchranné zložky IZS, keďže predmetom činnosti SZR nie je primárne poskytovanie pomoci pri ochrane života, zdravia a majetku. Na druhej strane však už ARES (ako istá časť SZR) takýto cieľ má, ako je to zakotvené v Štatúte ARES:

Rádioamatérska tiesňová služba A.R.E.S. je systém opatrení Slovenského zväzu rádioamatérov (ďalej len "SZR") na zabezpečenie rádiového spojenia rádioamatérskymi prostriedkami v mimoriadnych situáciách. Aktivovanie Rádioamatérskej tiesňovej služby A.R.E.S. je výlučne v prospech samosprávy obcí a štátnej správy, v rámci "Integrovaného záchranného systému" počas mimoriadnych situácií.

Teda rádioamatéri ako takí z uvedených dôvodov v súčasnosti nie sú, a zrejme ani tak skoro nebudú, uvedení explicitne v zákone o IZS medzi ostatnými záchrannými zložkami IZS. Táto skutočnosť vytvára dva pocity - postoje.

Na jednej strane sa na základe toho tvrdí, že rádioamatéri nie sú potrební na podporu náhradnej komunikácie v mimoriadnych situáciách, nakoľko všetky základné ale aj ostatné záchranné zložky sú vybavené vlastnými spojovacími systémami a rádioamatéri nemajú oprávnenie pracovať na týchto spojovacích prostriedkoch (čo je samozrejme pravda).

Na druhej strane aj mnohí rádioamatéri toto pociťujú ako akúsi „krivdu“, že štátne orgány a zákonodárcovia „nevedia oceniť“ potenciál, ktorým disponujú rádioamatéri pri zabezpečení spojenia v mimoriadnych situáciách. Na základe toho sa tu šíria potom rôzne negativistické postoje medzi rádioamatérmi vo vzťahu ku Rádioamatérskej tiesňovej službe ARES ako takej, že to nemá zmysel sa tomu venovať, že nás nikto nepotrebuje a nikdy ani nevyužije, alebo že je to len chlapčenská hra na „vojačikov“ a podobne.

Napriek negativisticky znejúcim formuláciám zákona o IZS a z toho vyplývajúcich negativistických postojov viacerých čelných predstaviteľov štruktúr IZS na Slovensku počnúc od Ministerstva vnútra cez Krajské (okresné) štruktúry IZS v jednotlivých krajoch máme jeden pozitívny kontrapríklad, ktorý hovorí, že až také zlé to s možnosťou rádioamatérov zapojiť sa činnosti integrovaného záchranného systému nie je ani v súčasnej legislatívnej situácii - teda pri platnosti súčasného znenia zákona 129/2002 Z.z. o IZS. Je len potrebné mať dobrú vôľu na oboch stranách a súčasne tu musí byť ak trošku konkrétnejšia potreba na využitie rádioamatérov v praktickej činnosti IZS. Takýto pozitívny príklad máme v Žilinskom kraji, kde sa podarilo nadviazať konkrétnu spoluprácu rádioamatérov zo skupiny ARES Žilina a zložiek IZS s pôsobnosťou pre kraj Žilina.

4.5. ARES ŽILINA – POZITÍVNY KONTRAPRIKLAD

V rámci štruktúry ARES je skupina pôsobiaca v žilinskom kraji dlhodobo najpočetnejšia v rámci Slovenska a z rôznych dôvodov sa v rámci kraja už od začiatku pôsobenia ARES podarilo vybudovať dobré vzťahy medzi ARES Žilina a predstaviteľmi ISZ v tomto kraji. Nie je cieľom tohto dokumentu podrobne popisovať postup, ako sa naši kolegovia zo Žiliny dostali k tomu, že sa im podarilo integrovať sa do štruktúry ISZ na území Žilinského kraja ale skonštatujeme len súčasný stav.

Najdôležitejším dokumentom, ktorý sa podarilo KKS ARES Žilina vybaviť v spolupráci s Odborom COaKR OU Žilina je nasledovné „Stanovisko“, ktoré bolo podpísané už pred 10 rokmi v decembri 2007 a ktorým sa pre potreby kraja Žilina integrujú rádioamatéri z KKS ARES Žilina do IZS.

Aby nebolo potrebné hľadať tento dokument inde, uvádzam tu opis tohto „Stanoviska“ (kópia tohto dokumentu je v prílohe).

*OBVODNÝ ÚRAD V ŽILINE
Odbor civilnej ochrany a krízového riadenia
Janka Kráľa č. 4. 010 40 Žilina*

*Slovenský zväz rádioamatérov
KKS (ARES) Žilinský kraj
krajský koordinátor
Milan Szatmár
ŽILINA*

*Naše číslo
OCOaKR / 08355-002*

*Vybavuje linka
ing. Bobčík / 5117 381*

*Žilina
13.12.2007*

VEC:

Využitie rádioamatérskej tiesňovej služby v rámci integrovaného záchranného systému Žilinského kraja – stanovisko.

Na základe § 7 písmeno b) a §9 ods. 1) písmeno j) Zákona NR SR č 12/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov a v súlade so zameraním činnosti rádioamatérskej tiesňovej služby ARES podľa vyplneného analytického listu potvrdzujeme, že Slovenský zväz rádioamatérov, Krajské koordinačné stredisko – Žilinský kraj je zaradený medzi ostatné záchranné zložky na území kraja a na základe výzvy Krajského koordinačného strediska integrovaného záchranného systému Obvodného úradu Žilina vykonáva činnosti na úseku zabezpečenia spojenia rádioamatérskymi prostriedkami v prípadoch mimoriadnych a krízových situácií.

*Podpísaný
Ing. Ľubomír Holý
vedúci odboru CO a KR*

Podľa tohto „STANOVISKA“ sa KKS ARES ŽILINA stalo súčasťou IZS na území kraja a plní určité úlohy. Máme sa teraz začať báť (máme sa zdesiť), že ako to tí rádioamatéri v Žiline zvládnu, keď podľa všeobecných názorov by nemali dokázať zabezpečiť takúto službu v rámci IZS? Toto stanovisko nie je novinkou, akou je v súčasnosti zamýšľané memorandum o spolupráci rádioamatérov a dobrovoľných hasičov. Má už zakrátko 10 rokov a tak je možné už aj bilancovať, ako sa žilinskej skupine darilo zapájať do aktivít IZS v ich kraji.

Za tie roky boli rádioamatéri z KKS ARES ŽILINA viackrát pozvaní Krajským Operačným strediskom IZS do činnosti predovšetkým počas zimných snehových kalamít v kraji, ktoré niekedy nadobúdajú (hlavne čo sa týka narušenia automobilovej dopravy) veľké rozmery presahujúce dokonca aj teritórium kraja. Rádioamatéri z KC ARES Žilina v takýchto situáciách pomáhali „rozpúšťať“ kolóny kamiónov a to prostredníctvom CB staníc priamou komunikáciou so šoférmi týchto (prevažne poľských) kamiónov. Tu sa využíva fakt, že takmer v každom kamiónu je namontovaná CB rádiostanica a komunikácie v poľskom jazyku pre nás nerobí veľké problémy.

V kraji Žilina boli aj iné veľké mimoriadne udalosti (ako napríklad živelná pohroma vo Vrátnej doline zo dňa 21.7.2014), ku ktorým však už nebola vyžiadaná pomoc od rádioamatérov. Dôvod bol jednoduchý - pri týchto mimoriadnych udalostiach nedošlo k narušeniu komunikácie ani k inej potrebe špeciálneho druhu komunikácie (napr. komunikácia s kamionistami cez CB) a preto neboli rádioamatéri požiadaní o spoluprácu, čo je však úplne v poriadku.

Prečo sa v Žiline podarilo vybaviť takéto začlenenie Rádioamatérov do ISZ? Tých príčin je viac. Ja vidím nasledovné dôvody:

- Žilinský kraj zažíva častejšie kalamitné snehové situácie, ktorých zvládanie je veľmi náročné a preto každá pomoc je dobrá (aj tá od rádioamatérov)
- Predstavitelia odboru CO a KR OU ŽILINA si zobrali „k srdcu“ znenie ustanovení § 7 písmeno b) a §9 ods. 1) písmeno j) Zákona NR SR č 12/2002 Z.z o IZS a v rádioamatérskej skupine ARES „videli“ **iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré dokážu poskytnúť pomoc** pri ochrane života, zdravia a majetku.
- Žilinská skupina rádioamatérov združených v KKS ARES je najsilnejšia a najaktívnejšia na Slovensku a má za sebou viditeľnú činnosť.
- Medzi rádioamatérmi a krajskými predstaviteľmi IZS sa vytvorili dobré osobné vzťahy otvárajúce priestor na vzájomné spoznanie sa a na pochopenie skutočností, že v mnohých krízových situáciách je možné využiť pomoc, ktorú ponúkajú rádioamatéri.

4.6. SITUÁCIA V OSTATNÝCH KRAJOCH SLOVENSKA

Aj keď tu máme takýto pozitívny príklad, ktorý hovorí, že ak sa chce, tak sa to dá a sú tu možnosti ako využiť rádioamatérov **v niektorých krízových situáciách**, za celé dlhé obdobie 10 rokov sa nepodarilo rozšíriť tento pozitívny príklad aj na ostatné kraje. Príčina môže byť na oboch stranách. Na jednej strane to môže byť nečinnosť alebo nedostatočný „tlak“ a presvedčovanie zo strany rádioamatérov (cesta zdola), na druhej strane to môže byť neochota zodpovedných predstaviteľov príslušných odborov CO a KR na Okresných úradoch či odborov CO a KR na mestských úradoch bližšie sa oboznámiť s možnosťami

rádioamatérov a presvedčiť sa o ich možnej užitočnosti v krízových situáciách najmä väčšieho rozsahu.

Rovnako sa nám nepodarilo ani po oficiálnej linke cez MV SR (cesta zhora) rozvinúť potenciálne spoluprácu rádioamatérov a niektorých zložiek IZS. Tu v predošliých rokoch bol aktívny hlavne predseda ARES Jaro Kubíček OM1II a iné podobné aktivity (zatiaľ neúspešné) mali aj naši kolegovia z KKS ARES Žilina (napr. spolupráca s PZ SR na celoslovenskej úrovni)

Jednu z príčin tohto stavu je možné vidieť v tom, že **Slovensko je šťastná krajina**, ktorej sa zatiaľ vyhýbajú veľké mimoriadne udalosti a živelné pohromy a preto nie je (a nebol) zažitý fakt, že v takom prípade a hlavne pri úplnom výpadku štandardnej komunikácie môže byť akákoľvek pomoc pri vytvorení náhradnej tiesňovej komunikácie napríklad aj pomocou rádioamatérskych prostriedkov veľmi vítaná a užitočná. Už v susednom Poľsku najmä po opakovaných katastrofálnych povodniach na Odre a Visle v posledných desaťročiach je spolupráca rádioamatérov a orgánov zapojených do riešenia krízových situácií na úplne inej úrovni ako u nás. Poliaci sa už sa poučili, my ešte nie.

4.7. VYHODNOTENIE SNAHY O PRIAME ZAPOJENIE ARES DO IZS

Ako sme videli v predošliých odstavcoch tohto dokumentu, v súčasnosti platná zákonná úprava IZS nie je hlavnou prekážkou k **priamemu zapojeniu rádioamatérov do činnosti tohto záchranného systému**. Ak je to pociťované ako potreba, ak to kompetentní pracovníci zoberú ako ďalšiu z možných foriem pomoci počas krízových situácií, tak je možné aj rádioamatérov zo skupín ARES integrovať oficiálne do IZS ako to demonštruje pozitívny príklad zo Žiliny. Tým, že to nie je deklarované v zákone, však veľmi záleží na miestnych podmienkach a na postojoch konkrétnych ľudí a preto sa to nedarí uplatniť ako všeobecný princíp a je potrebné hľadať aj iné cesty, ako využiť rádioamatérov v krízových situáciách.

Ukazuje sa, že aj samotný zákon o IZS má ďalšie ustanovenia, ktoré sa týkajú iných foriem zapájania podnikateľských subjektov ale aj ostatných osôb do aktívnej pomoci počas krízových situácií. Tieto možnosti popíšeme v ďalšej kapitole

2. INÉ MOŽNOSTI ZAPOJENIA RÁDIOAMATÉROV DO ČINNOSTI V KRÍZOVÝCH SITUÁCIÁCH

2.1 LEGISLATÍVA O DALŠÍCH FORMÁCH ZAPOJENIA DO IZS

V predošlej kapitole sme popísali, ako je ťažké docieľiť priame zapojenie rádioamatérov do činnosti IZS pri využití § 7 a § 9 zákona o 129/2002 Z. z. o IZS v platnom znení. Končí sa tým akákoľvek možnosť rádioamatérov podieľať sa na činnosti záchranných zložiek IZS počas mimoriadnych udalostí, odstraňovaní následkov živelných pohrôm a podobne? Vôbec nie. V zákone o IZS sú totiž ďalšie ustanovenia, ktoré to umožňujú a to ustanovenia § 11 a § 13 , ktoré tu odcitujem takmer celé, aby to nebolo potrebné hľadať inde:

§ 11

Účasť právnických osôb, fyzických osôb oprávnených na podnikanie a ostatných fyzických osôb v integrovanom záchrannom systéme

(1) V rámci integrovaného záchranného systému sa na poskytovaní pomoci v tiesni podieľajú aj ďalšie právnické osoby, fyzické osoby oprávnené na podnikanie **a ostatné fyzické osoby** formou **vecného plnenia alebo osobnej pomoci**.

Čo je to vecné plnenie alebo osobná pomoc detailnejšie popisuje § 13 zákona o IZS

§ 13

Osobná pomoc a vecné plnenie

(1) Každý je povinný pri zásahu na výzvu veliteľa zásahu, oprávnenej osoby alebo operačného strediska tiesňového volania poskytnúť pomoc, ktorá spočíva:

a) v osobnej pomoci alebo inej pomoci potrebnej na záchranu života, zdravia alebo majetku,

b) vo vecnom plnení potrebnom na záchranu života, zdravia alebo majetku.

(2) Bezprostredne po zásahu je veliteľ zásahu alebo oprávnená osoba povinná vystaviť na žiadosť osoby, ktorá poskytla pomoc podľa odseku 1, písomné potvrdenie o poskytnutí pomoci.

(3) Pri požiadaní o osobnú pomoc a pri ukladaní vecných plnení treba prihliadať na to, aby sa tým neohrozila výživa toho, kto osobnú pomoc alebo vec poskytol, prípadne výživa jeho rodiny, alebo aby sa neohrozil chod jeho podnikateľskej činnosti

Na základe takéhoto ustanovenia môže veliteľ zásahu, oprávnená osoba alebo operačné stredisko tiesňového volania IZS vyzvať akúkoľvek osobu na poskytnutie osobnej pomoci alebo inej pomoci potrebnej na záchranu života, zdravia alebo majetku.

V tomto prípade sa „subjekt“, ktorý je požiadaný veliteľom zásahu, oprávnenou osobou alebo operačným strediskom tiesňového volania o poskytnutie pomoci, nezaraďuje formálne medzi zložky integrovaného systému v zmysle §7 alebo §9, ale jeho pomoc sa chápe ako podiel na pomoci v rámci integrovaného záchranného systému. Ide tu teda o inú formu zapojenia sa do činnosti IZS

Takouto osobou, na ktorú sa obrátia menované zložky s výzvou na poskytnutie INEJ POMOCI, **môže byť aj rádioamatér (ktorýkoľvek rádioamatér, vôbec nemusí byť členom ARES)**, ktorého môžu požiadať o zabezpečenie odoslania tiesňového volania adresátovi, s ktorým sa nevedia tieto zložky spojiť – napríklad pomocou svojich vlastných spojových prostriedkov alebo pomocou mobilných operátorov, lebo tieto služby sú nedostupné alebo zlyhala iná spojovacia technika. V takom prípade sa oslovený rádioamatér stane **na chvíľu** súčasťou zložiek IZS a v súlade s povoľovacími podmienkami zabezpečí potrebnú tiesňovú komunikáciu. O tom, že túto pomoc poskytol má v zmysle tohto zákona dostať od veliteľa zásahu na základe svojej žiadosti aj potvrdenie o poskytnutej pomoci.

Vidíme teda, že zákon o IZS poskytuje aj ďalšie možnosti na zapojenie rádioamatérov do činnosti počas krízových situácií a to hlavne vtedy, keď bude takáto pomoc naozaj potrebná, lebo sa už vyčerpali iné možnosti na zabezpečenia potrebného spojenia (s ktorými zložky IZS štandardne rátajú).

A tu sa dostávame k veľmi dôležitej otázke, či budú vedieť zložky IZS zasahujúce v krízovej oblasti – hlavne teda ich velenie, na koho sa majú obrátiť, ak vznikne takáto náhla potreba na zabezpečenie náhradného rádiového spojenie, lebo niečo zlyhalo alebo zlyháva v ich systéme komunikácie. Budú vedieť, že sa majú obrátiť na niektorého z miestnych rádioamatérov? Budú vedieť, kde tento rádioamatér býva, aké je jeho vybavenie a teda aj aké sú jeho možnosti zabezpečiť rôzne druhy spojenia?

Aby sme si objasnili právnu a faktickú situáciu v tejto otázke, môžeme vrátiť opäť k samotnému zneniu zákona NR SR č. 129/2002 Z.z. – Zákona o ISZ, ktorý v § 5 hovorí (vybraté sú tu len relevantné ustanovenia):

§ 5

Pôsobnosť obvodného úradu v sídle kraja

(1) Obvodný úrad v sídle kraja koordinuje a metodicky riadi plnenie úloh na úseku integrovaného záchranného systému na území kraja. Na tieto účely:

d) spolupodieľa sa na vypracúvaní koncepcie organizácie a rozvoja integrovaného záchranného systému.

(2) Koordinačné stredisko

e) vedie prehľad o silách a prostriedkoch záchranných zložiek integrovaného záchranného systému a ich zásahových obvodoch (§ 8 ods. 3),

f) vedie prehľad o silách a prostriedkoch právnických osôb a fyzických osôb oprávnených na podnikanie, využiteľných na účely poskytovania pomoci v tiesni,

(3) Koordinačné stredisko je oprávnené

b) vyžadovať údaje o silách a prostriedkoch využiteľných na zásah od orgánov štátnej správy, obcí a iných právnických osôb a fyzických osôb oprávnených na podnikanie.

Teda skôr ako dojde k mimoriadnej udalosti či živelnéj pohrome sa koordinačné stredisko musí pripravovať na tieto situácie aj tým, že zbiera informácie o subjektoch, ktoré môžu byť požiadané o to, aby v mimoriadnej situácii poskytl pomoc tými prostriedkami, ktorými oni disponujú – napríklad nákladné autá, bagre, buldozéry a pod., ktoré môžu byť použité pri povodniach, zosuvoch pôdy a iných podobných situáciách. Týmito subjektami sú v zmysle znenia zákona predovšetkým PODNIKATELIA – právnické (PO) a fyzické osoby (FO), nie však už občania nepodnikatelia, aj keby mali nejaký vhodný prostriedok. Ich sa to v zmysle litery zákona netýka. Tým sa však vec nekončí. V nasledujúcom ustanovení §11 zákona o ISZ je totiž uvedené:

§ 11

(2) Právnické osoby a fyzické osoby oprávnené na podnikanie sú **povinné** koordinačnému stredisku na jeho vyžiadanie poskytnúť potrebné údaje o svojich silách a prostriedkoch využiteľných na poskytnutie pomoci v tiesni.

Teda zákon deklaruje, že na jeden strane má koordinačné stredisko PRÁVO vyžadovať tieto údaje a súčasne na druhej strane majú dotknutí podnikatelia POVINNOSŤ poskytnúť koordinačnému stredisku požadované údaje s svojich „silách a prostriedkoch“. Takto si vie koordinačné stredisko zmapovať, kam sa obrátiť, ak dôjde k potrebe takejto pomoci.

A ako je to s „mapovaním“ možností na pomoc v oblasti **núdzovej rádiovéj komunikácie**, ktoré si má priebežne robiť koordinačné stredisko okresného úradu?

Najprv situácia s **podnikateľmi**, ktorí poskytujú isté služby súvisiace s rádiovou komunikáciou napríklad prenájom prevažne ručných a mobilných rádiostaníc. Takýchto firiem je na Slovensku zopár, v Košiciach napríklad pôsobia dve. V ich prípade je jasné, že v zmysle zákona o IZS koordinačné stredisko OÚ ich MÔŽE požiadať o poskytnutie pomoci – poskytnutie svojich spojových prostriedkov- t.j. rádiostaníc pre potreby IZS a títo podnikatelia v zmysle § 13 ods. (1) túto „ inú pomoc“ MUSIA poskytnúť.

A ako je to s rádioamatérmi a SZR?

Tu je z právneho hľadiska problém v tom, že:

- SZR nie je právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie, je to len občianske združenie, preto koordinačné stredisko OÚ v zmysle zákona NEMÔŽE od SZR žiadať nejaké informácie o „sile a prostriedkoch“, ktorými disponujú členovia SZR. Vedenie SZR takéto informácia vo všeobecnosti ani NEMÁ.
- SZR nemá možnosť žiadnym direktívnym spôsobom prikazovať niekomu zo svojich členov, aby na základe požiadavky niektorého z koordinačných stredísk poskytli svoje služby (teda vysielacie zariadenia aj s operátorom) pre potreby koordinačného strediska.

To sú hlavné právne dôvody toho stavu, prečo v zmysle litery zákonov o IZS sa doposiaľ žiadne krajské koordinačné stredisko IZS (Žilina je výnimkou) nesnažilo získavať nejaké informácie o rádioamatéroch, ktorí by MOHLI poskytnúť pomoc v tiesňovej rádiovéj komunikácii pri vzniku mimoriadnych udalostí a živelných pohrôm spojených s výpadkom štandardných spojových systémov.

Toto je v celku pochopiteľné z hľadiska litery zákona a preto sa nemôžeme čudovať, že zatiaľ nemajú koordinačné strediská okresných úradov **preukázateľnú znalosť** o tom, kto by mohol z rádioamatérskeho prostredia pomôcť pri zabezpečení náhradnej komunikácie ak by sa niečo skutočne vážneho stalo a vypadli by vo veľkom rozsahu štandardné spojové siete.

SÚHRN

Keď sme už zistili v prvej kapitole, že je veľmi ťažké, avšak nie nemožné, zaistiť priame začlenenie rádioamatérov medzi ostatné zložky IZS, v tejto druhej časti analýzy sa ukazuje, že aspoň z hľadiska litery zákona existujú ďalšie formy na zapojenie rádioamatérov do činnosti počas krízových situácií ako „ostatné fyzické osoby“ a to formou vecného plnenia alebo osobnej pomoci.

Jedna vec je teoretická možnosť a druhou je praktické uskutočnenie. V prípade potenciálnej pomoci od rádioamatérov pri vytvorení náhradnej rádiovéj komunikácie je viacero faktorov, ktoré môžu veľmi sťažiť alebo až znemožniť jej reálne využitie. Sú to hlavne tieto faktory

- Je malá znalosť o tom, kde je možné nájsť túto pomoc. Okolie väčšinou nevie, že v ich blízkosti žije rádioamatér s výnimkou prípadov, že rádioamatér má na svojom pozemku rozmernejší systém antén, ktorý púta pozornosť. O tom, kde majú sídlo nejakí rádioamatéri by však mali byť informovaní tí, ktorí budú riadiť operácie v krízovej oblasti.
- Je malá znalosť firiem, ktorými môžu rádioamatéri zabezpečiť prenos správ z krízovej oblasti: V súčasnosti nové digitálne formy prenosu dajú výrazne zlepšujú takúto službu a robia ju viac atraktívnou a spoľahlivou.

- Početnosť rádioamatérov nie je vysoká a ich rozloženie v rámci Slovenska je veľmi nerovnomerné, čo môže byť problém pri vzniku mimoriadnych situácií v regiónoch, kde nemáme zastúpenie rádioamatérov alebo je ich tam len veľmi málo (jeden a podobne). Potom je potrebné mať pripravené aj mobilné rádioamatérske teamy.
- Jeden osamotený rádioamatér nie je schopný (väčšinou) poskytnúť účinnú pomoc, nakoľko pri odovzdávaní správ tu musí byť prítomná aj druhá strana komunikácie – príjemca. To znamená, že musí tu byť pripravený hoci len veľmi jednoduchý systém, ktorým sa aktivuje do pohotovosti širšia rádioamatérska sieť aj mimo postihnutej oblasti. Táto sieť potom zabezpečí odosielanie správ zasielaných núdzovými kanálmi z postihnutej oblasti adresátom, ktorí sa nachádzajú mimo nej.

Tieto špecifiká potenciálnej pomoci rádioamatérov pri poskytovaní náhradnej komunikácie počas mimoriadnych udalostí znamenajú, že je neskoro pátrať po možnej pomoci až vtedy, keď vznikne nejaký problém so spojením, ale že je potrebné sa na takúto možnosť vhodným spôsobom aj pripraviť. Toto si my ako rádioamatéri uvedomujeme, ale zdá sa, že si to neuvedomujú predstavitelia jednotlivých zložiek integrovaného záchranného systému.

Aby sa táto situácia zmenila, snažili sme sa robiť niektoré kroky, ktorými by sme poskytli zodpovedným činiteľom organizácií činných počas mimoriadnych a krízových udalostí základné údaje o rádioamatéroch a o Rádioamatérskej tiesňovej službe ARES pri SZR. Preto sme robili rôzne „propagačné aktivity“, ktoré sú popísané v nasledujúcom oddieli tohto dokumentu

2.2 PREZENTÁCIA MOŽNOSTÍ ARES PRI TIESŇOVEJ KOMUNIKÁCIÍ PRE ORGÁNY CO a KR.

Ak sa chcem „predať“ musíme dať o sebe vedieť. Preto je potrebné, aby sme sa ako amatéri a ARES prezentovali a to predovšetkým pred predstaviteľmi orgánov CO a KR na okresnej alebo aj miestnej úrovni. Neviem, kto všetko robil nejaké takéto aktivity za jednotlivé krajské koordinačné strediská ARES (okrem KKS Žilina, kde to vyvrcholilo aj vydaním „stanoviska“ o zaradení KKS ARES do IZS v rámci kraja). V ústnych správach o činnosti za jednotlivé KKS, ktoré odznievali na verejných zasadnutiach KC ARES, to nebolo (alebo sa to nezachovalo?), preto v tomto dokumente viem popísať len tie, ktoré sme realizovali my sami v rámci ARES za kraj Košice alebo aj Prešov, alebo sme sa aspoň zúčastnili akcie organizovanej inou skupinou ARES. Boli to predovšetkým tieto aktivity:

- (2009) Bola pripravená informačná brožúra o systéme ARES s popisom cieľov a štruktúry ARES a s kontaktnými informáciami na zložky ARES a túto brožúru sme poskytli týmto inštitúciám:
 - odboru Krízového riadenia a civilnej ochrany Magistrátu mesta Košice
 - primátorovi mesta Košice
 - koordinačnému stredisku IZS na okresnom úrade Košice (s krajskou pôsobnosťou)
 - vtedajšiemu odboru krízového riadenia a komunitných projektov na Úrade Košického samosprávneho kraja
- (2010) Členovia KKC ARES za Košice sa zúčastnili medzinárodného cvičenia GLOBALSET 5/2010. Na toto cvičenie sme pozvali aj zástupcov vybraných organizácií v regióne mesta. Za úrad KSK pozvanie prijal a navštívil nás vedúci

odboru KR a KP pán JUDr Dušan Šlosár, za ISZ prišiel operačný dôstojník ISZ ing. Stanislav Adzima (ex OK3CKG), za Magistrát mesta Košice neprišiel nikto.

- (2011) členovia KKC ARES za Košice sa zúčastnili medzinárodného cvičenia GLOBALSET 11/2011, ktoré sa uskutočnilo v poľných podmienkach na lúkach za obcou Skároš v okrese Košice okolie. Na toto cvičenie boli opäť prizvaní ako pozorovatelia zástupcovia z KS IZS a odboru CO a KR Magistrátu mesta Košice. Nakoniec sa na toto cvičenie prišla pozrieť len skupina dobrovoľných záchranárov z občianskeho združenia OZ MRAK, ktorých tam vyslali pracovníci MMK.
- (2013) Bola zopakovaná návšteva odboru CO a KR na MMK a rovnakého odboru na OU Košice ako v roku 2009 a „rozdávanie“ mierne upravených informačných brožúr. Nenavštívili sme ale úrad KSK, kde bol príslušný odbor krízového riadenia KSK medzitým ZRUŠENÝ.
- (2014) V marci sme sa účastnili cvičenia krízovej komunikácie MARTIN 2014. Toto cvičenie bolo veľmi dobre pripravené žilinskou skupinou ARES a zúčastnili sa ho aj zástupcovia Dobrovoľných požiarnych zborov z okresu Martin a niektorí starostovia obcí z okresu a zástupcovia zo štátnej a verejnej správy z Martina. Cvičenie urobilo na prítomných členov DHZ veľký dojem.
- (2015) Príprava Mítingu ARES vo Vrútkach. Tohto „interného“ školenia členov ARES sa mali zúčastniť aj predstavitelia mesta Vrútky. Nakoniec nikto neprišiel.
- (2015) Spolupráce s SČK – príprava materiálu NÁVRH NA SPOLUPRÁCU RÁDIOAMATÉROV Z RÁDIOAMATÉRSKEJ TIESŇOVEJ SLUŽBY A. R. E. S. SO SLOVENSKÝM ČERVENÝM KRÍŽOM, ktorý mal slúžiť ako úvod do diskusie o možnej spolupráci medzi Slovenským Červeným Krížom a rádioamatérmi združenými v Rádioamatérskej Tiesňovej Službe A.R.E.S. Tento materiál (4 strany) len veľmi stručne formou otázok a odpovedí popisoval možnosti, ktoré ponúkajú rádioamatéri pri zabezpečení komunikácie počas krízových situácií. Materiál bol predložený na Miestnom spolku SČK Košice ale ani po opakovaných návštevách Kancelárie SČK Košice som nedostal žiadnu reakciu vedenia MS SČK na tento materiál. Reakcia nedošla ani poštou.
- (2017) Prezentácia možností rádioamatérov a ARES pri zabezpečení náhradného rádiového spojenia počas mimoriadnych udalostí na krajskej súťaži Dobrovoľných hasičských zborov v obci MALCOV za účasti okresných aj krajských predstaviteľov DPO SR a dokonca aj Prezidenta DPO SR

Napriek všetkým týmto iniciatívam a aj napriek rôznym (aj vážnym) mimoriadnym udalostiam, ktoré sa na Východnom Slovensku a v Košickom kraji medzitým udiali a pri ktorých mali zasahujúce organizácie aj vážne problémy so spojením (Košice 2010), sa situácia so záujmom ľudí z oblasti krízového riadenia, CO , IZS a pod. o potenciálnu pomoc zo strany rádioamatérov vôbec nezmenila. Jedinou svetlou výnimkou sa tak stala posledná naša propagačná aktivita (2017) v Malcove, kde sme prezentovali možnosti rádioamatérov a ARES pre členov DPO SR a ktorá vyústila do veľmi povzbudzujúcej výzvy zo strany samotného prezidenta DPO SR, aby sme predložili návrh zmluvy o spolupráci.

2.3 INÉ MOŽNOSTI ZAPOJENIA ARES DO IZS - ZÁVERY

Aj keď nie sú prakticky žiadne legislatívne prekážky, ktoré by bránili využitiu rádioamatérov pri zabezpečení náhradnej komunikácie počas krízových situácií, zo získaných skúseností vidíme, že (s výnimkou žilinského kraja) postoj zodpovedných pracovníkov zainteresovaných inštitúcií je k tejto možnosti buď len slušne rezervovaný, alebo je dokonca aj bojovne a negativisticky odmietavý, čo znemožňuje rozvinúť vhodné formy spolupráce, ktoré by mohli zabezpečiť, že v prípade, ak bude naozaj potrebné takúto pomoc využiť, budú na to obe strany aspoň približne pripravené a nebudú sa počas krízovej situácie riešiť rôzne nedorozumenia a nepochopenia reálnych možností na jednej strane a potrieb na strane druhej.

Túto viac-menej „osobnú“ drámu predstaviteľov orgánov a organizácií pôsobiacich v IZS nevieme nijakými rozumnými spôsobmi riešiť, napriek tomu však vieme, že je potrebné niečo urobiť, aby sme sa my rádioamatéri lepšie pripravili na potenciálnu pomoc postihnutým v krízových situáciách.

Čo nám vlastne najviac vadí na situácií, že nie sme patričným spôsobom akceptovaní ako partneri, ktorí by mohli reálne pomôcť pri riešení krízových situácií. Sú to hlavne tieto veci:

- Negativistické postoje orgánov IZS k rádioamatérom a ARES „demoralizujú“ členstvo skupín ARES a tým oslabujú ochotu investovať svoje úsilie ale aj finančné prostriedky a čas na zlepšovanie svojej pripravenosti na činnosť počas krízových situácií.
- Je nulový priestor na precvičovanie vzájomnej súčinnosti formálne rozličných štruktúr ako sú na jednej strane profesionálni záchranári a hasiči či policajný zbor a na druhej skupiny dobrovoľníkov, rádioamatérov z krajských skupín ARES s nízkym stupňom vycvičenosti, nedostatočným vybavením a podobne. Napriek rozdielnostiam týchto štruktúr v mimoriadnych situáciách by mohla spolupráca zafungovať ak sa budú rešpektovať obe strany navzájom.
- Nevieme prekonať falošné predstavy mnohých predstaviteľov štruktúr ISZ (ale aj viacerých rádioamatérov), že rádioamatéri sa snažia nahradiť existujúce spojové systémy zložiek IZS systémami, ktoré na to nemajú technické ani iné parametre. Rádioamatéri nikdy nebudú nahradzovať tieto systémy, ale môžu ich doplniť v prípadoch, keď dojde k nejakému zlyhaniu základných systémov alebo dopĺňovať také druhy spojenia, ktoré základné zložky IZS nemajú z princípu zabezpečené, alebo ich nevedia zabezpečiť z kapacitných dôvodov (nie sú ľudia alebo technika)

Je možné, že niekto zadefinuje aj ďalšie problémy, ktoré sa v súčasnosti vynárajú vo vzťahoch medzi rádioamatérmi a orgánmi IZS a ktoré blokujú možnosť rozvoja vhodnej formy spolupráce, ale vyššie uvedené sú asi tie najdôležitejšie.

Keď nevieme vyriešiť vlastnou aktivitou tieto problémy vo vzťahu predovšetkým k základným zložkám IZS, tak je prirodzené, že sme začali hľadať iné možnosti, ktoré by umožnili postupne prekonať niektoré z nich praktickými príkladmi, ktoré by ukázali, ako môže fungovať spolupráca rádioamatérov a iných skupín, ktoré môžu pôsobiť v krízových situáciách v postihnutých oblastiach.

Pri úvahách, ktorým smerom sa zamerať, ktorým organizáciám ponúknuť našu potenciálnu pomoc, nás napadlo orientovať sa na tie subjekty, ktoré sami nemajú vybudovanú dostatočne dimenzovanú podpornú spojovaciu infraštruktúru a v krízovej situácii by mohli potrebovať pomoc. Do úvahy pri tom prišli organizácie ako je Slovenský červený kríž, ale aj rôzne dobrovoľnícke záchranárske teamy a nakoniec aj samotné obyvateľstvo, ktoré je

reprezentované miestnou samosprávou. V nasledujúcich kapitolách sa budeme zaoberať možnosťami spolupráce s týmito organizáciami.

3. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A SLOVENSKEHO ČERVENÉHO KRÍŽA

Spolupráca rádioamatérov a organizácií ako je Červený kríž má svoju prirodzenú povahu, ktorá spočíva v tom, že Červený kríž sa zaoberá rôznymi záchranárskymi a sociálnymi aktivitami v oblastiach postihnutých mimoriadnymi udalosťami a na podporu týchto aktivít nemusí vždy postačovať spojovacia infraštruktúra, ktorú majú k dispozícii zložky ČK. Z uvedených dôvodov veľké rádioamatérske organizácie ako je napríklad americká ARRL majú podpísané s Červeným krížom memorandum o spolupráci. Na základe takéhoto memoranda potom môže napríklad AČK požiadať rádioamatérov z ARRL o poskytnutie spojovacích prostriedkov na podporu záchranných aktivít v prípadoch veľkých živelných pohrôm, kde už nemusia stačiť vlastné prostriedky AČK (Portoriko 2017).

V našich podmienkach náš Slovenský červený kríž by taktiež za určitých nepriaznivých podmienok mohol potrebovať podporu externými spojovacími službami, preto na mítingu (školení) ARES v júni 2015 vo Vrútkach – Piatrovej v rámci diskusie o ďalšom smerovaní ARESu padli aj návrhy na preskúmanie možností rozvinúť túto spoluprácu. V tejto súvislosti som prisľúbil, že urobím prvý krok v tejto oblasti takým spôsobom, že pripravím informačný materiál o možnostiach ARES pri podpore aktivít Červeného kríža v prípade výpadku štandardných komunikačných systémov a o možnej spolupráci v tejto oblasti a tento materiál predložím (cesta zdola) miestnej pobočke SČK v Košiciach a uvidíme, ako na to zareagujú.

V júni 2015 som na základe toho vypracoval 4 stranový materiál s názvom „NÁVRH NA SPOLUPRÁCU RÁDIOAMATÉROV Z RÁDIOAMATÉRSKEJ TIESŇOVEJ SLUŽBY A. R. E. S. SO SLOVENSÝM ČERVENÝM KRÍŽOM“, ktorý mal slúžiť ako úvod do diskusie o možnej spolupráci medzi Slovenským Červeným Krížom a rádioamatérmi združenými v Rádioamatérskej Tiesňovej Službe A.R.E.S. Tento materiál len veľmi stručne formou otázok a odpovedí popisoval možnosti, ktoré ponúkajú rádioamatéri pri zabezpečení komunikácie počas krízových situácií. Materiál bol predložený na Miestnom spolku SČK Košice, ale ani po opakovaných návštevách miestneho spolku SČK Košice som nedostal žiadnu reakciu vedenia MS SČK na tento materiál. Reakcia nedošla ani poštou. Opakovala sa teda situácia ako pri komunikácii so zástupcami odborov CO a KR v našom meste.

Tento neúspech pri kontakte so zástupcami SČK môže mať rôzne príčiny počnúc od nevhodne zvolenej taktiky, cez (osobné) bariéry na strane vedenia miestnej pobočky SČK, avšak najviac ma zarazil fakt, že síce dobrovoľnícka, ale štátom silne dotovaná organizácia sa nevie dôstojným spôsobom „vyrovnať“ s predloženou serióznou ponukou a odpovedať na oficiálne predloženú ponuku aspoň jednoduchým listom alebo aspoň osobným rozhovorom hoci aj so zamietavým stanoviskom.

V posledných týždňoch sa ku mne dostali ďalšie dve zaujímavé informácie o vzťahu rádioamatérov a organizácií Červeného kríža vo svete.

Prvá informácia je z rokovania Generálnej konferencie IARU R1 v nemeckom Landshute v septembri t.r. V rámci diskusie na mítingu pre tiesňovú komunikáciu, ktorý sa konal v rámci tejto konferencie sa konštatovalo, že je veľmi málo známe MoU (Memorandum of Understanding – Memorandum o porozumení) podpísané v roku 2008 medzi IARU a IFRC (Medzinárodná federácia organizácií Červeného Kríža a Červeného Polmesiaca). Cieľom

tohto dokumentu bolo podporiť pozitívnu prácu medzi týmito dvoma skupinami. Skúsenosti v niektorých krajinách však boli, že IFRC sa čoraz viac stáva nezávislým na komunikačných potrebách a cíti sa, že už nepotrebuje rádioamatérske stanice. G0DUB poukázal na to, že by sme mali zdôrazňovať naše zručnosti ako komunikátorov a že veľa ľudí sa pripojilo k IFRC, aby verejnosti poskytli svoje zručnosti v oblasti prvej pomoci a nie aby používali rádiové systémy. Memorandum o porozumení nie je dobre známe ani v IARU, ani v IFRC a kópia by sa mala opätovne rozširovať na národných koordinátorov tiesňovej komunikácie a ďalším zainteresovaným stranám.

Teda ani na „vysoké úrovni“ sa nedarí rozvíjať spoluprácu rádioamatérov a organizácií Červeného kríža a Červeného polmesiaca na patričnej úrovni.

Úplne iný charakter má druhá informácia, v ktorej sa uvádza že v rámci podpory záchranných aktivít na ostrove Portoriko totálne zničenom hurikánom MARIA sa po prvý krát v takmer 75 ročnej histórii vzťahov medzi ARRL a ARC (Americký Červený Kríž) stalo to, že ARC požiadal rádioamatérov z ARRL o masívnu podporu v sile 50 rádioamatérskych staníc na podporu prevádzky ich systému s názvom „Safe and Well“, ktorý pomáha pri zbere a distribúcii informácii o obyvateľoch ostrova, ktorý prežili besnenie tohto hurikánu.

Organizácia ARRL samozrejme reagovala pozitívne na túto žiadosť a vyslala potrebné teamy, ktoré vybavila najmodernejšími sadami vysielacieho zariadenia uloženými v hermetických prepravných boxoch, ktoré zabezpečia bezpečnú prepravu vysielacích zariadení na ostrov aj v búrlivom počasí. Tento pozitívny príklad ukazuje, že naozaj, ak je veľmi zle (a na Portoriku je to v súčasnosti naozaj vážne), tak aj Červený kríž nakoniec požiada o pomoc. Organizácia ARRL je však na poskytnutie takejto pomoci aj náležite pripravená, lebo sa na tom pracuje dlhé roky.

Aké ponaučenie z týchto dvoch informácií si vieme zobrať pre naše slovenské podmienky ?. V prvom rade je vidieť, že nie je vôbec jednoduché rozvíjať potenciálnu spoluprácu medzi organizáciami Červeného kríža a rádioamatérmi . V rámci IARU R1, ale aj v rámci jednotlivých krajín patriacich do regiónu R1, je to okrem iného spôsobené tým, že náš región nepostihujú katastrofy takého kalibru, aké sa pomerne často vyskytujú v rámci Regiónu R2 (Americký kontinent) a preto si (možno) organizácie ČK v regióne vystačia so svojimi spojovacími systémami.

Druhé ponaučenie je však také, že nikdy nie je vylúčené, že aj v krajinách regiónu R1 dôjde ku veľkej prírodnej katastrofe a potom bude potrebné poskytnúť pomoc aj národným organizáciám ČK, ktoré ale majú (za bežných podmienok vyhovujúce) poddimenzované spojovacie systémy (ak vôbec nejaké vlastné majú.). Potom môže prísť vhod aj pomoc od rádioamatérov, ktorí svoje zariadenie bežne využívajú len na závodenie, diskusie na pásmach alebo na experimenty. Teraz by poslúžili aj na inú dobrú vec – pomoc postihnutým. Na túto možnosť je vhodné byť pripravený, aj keď vyzerá akokoľvek málo pravdepodobná.

Spoluprácu rádioamatérov a organizáciou SČK považujeme preto stále za možnú a pri vhodnej príležitosti bude potrebné sa pokúsiť o nadviazanie bližších kontaktov s jej vedúcimi predstaviteľmi a prípadne aj nadviazať formálnu spoluprácu formou Memoranda o porozumení.

4. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A DOBROVOLŇNÝCH HASIČOV

4.1 DOBROVOLŇNÍCI VERSUS PROFESIONÁLI

Jedným z hlavných problémov pri snahe zapojiť rádioamatérov do činnosti počas krízových situácií je otázka vzťahu profesionálov a dobrovoľníkov - teda konkrétne profesionálnych záchranárov a dobrovoľných záchranárov, profesionálnych hasičov a dobrovoľných hasičov atď. Vo všeobecnosti je cítiť istý dešpekt profesionálov voči dobrovoľným zložkám podobného zamerania, ktoré považujú za nedostatočne vycvičené, nedostatočne vybavené a teda ako nepoužiteľné v praxi. Samozrejme, je v tom kus pravdy, pretože nieje možné porovnávať pripravenosť ľudí, ktorí sa svojej profesii napr. hasiča venujú takpovediac 24 hodín denne a pripravenosť dobrovoľníka, ktorý sa na svoju prácu dobrovoľného hasiča pripravuje len v čase svojho osobného voľna a za svoje prostriedky. Tí prví sú na tom samozrejme podstatne lepšie. Má teda nejaký zmysel vytvárať dobrovoľné záchranné zbory ako sú napríklad dobrovoľní hasiči? Ukazuje sa, že áno. Pointa je v tom, že tieto hasičské zbory, ktoré sú dislokované v mnohých obciach aj na odľahlých lokalitách vedia byť prví na mieste nešťastia (požiar, povodeň a pod.) a urobiť všetko potrebné, aby sa predišlo väčším škodám a to ešte skôr, než prídu profesionáli. Často môže byť tento prvotný zásah rozhodujúci o výške následnej škody.

Rovnako je to aj s nami rádioamatérmi. Už z názvu amatér sa cíti pejoratívum, že je to niekto, kto veci nerobí na špičkovej profesionálnej úrovni, ale len nejaký ledabolo či povrchný. Pritom základ slova amatér je odvodený od latinského slova amo – amare, čo znamená „mať rád“: Presný výklad slova rádioamatér preto znie „ten čo má rád rádio“. Toto slovné spojenie nič nehovorí o kvalite vykonávanej práce, v prípade rádioamatéra to nič nehovorí o tom ako on dokáže ovládať vysielaciu techniku a ako rozumie celej tejto zložitej technickej problematike. Preto pejoratívna interpretácia slova „amatér“ je nenáležitá, je však v niektorých ľuďoch zakorenená.

4.2 RÁDIOAMATÉRI A DOBROVOLŇNÍ ZÁCHRANÁRI

V predošlých kapitolách sme videli, že „profesionáli“ majú problém (v drvivej väčšine prípadov) akceptovať rádioamatérov ako hodnoverného partnera, ktorý by bol použiteľný počas krízových situácií n vytvorenie náhradného spojenie, ak by vznikla takáto potreba. Preto sme sa začali obracať aj na dobrovoľníkov, ktorí sa venujú problematike záchranskej činnosti.

Jedným z našich prvých priamych kontaktov s dobrovoľnými záchranármi bola nečakaná návšteva skupiny dobrovoľných záchranárov občianskeho združenia OZ MRAK (Košice) na našom lokálnom rádioamatérskom cvičení ARES 2011 spojenom s medzinárodným cvičením GLOBALSET 11/2011, ktoré sa konalo na portejbli na lúkach za obcou Skároš. Skupinu dobrovoľných záchranárov na našu akciu vyslali pracovníci odboru CO a KR MMK, ktorí mali kontakty na túto dobrovoľnícku organizáciu. Počas akcie sme návštevníkov oboznámili v praxi na inštalovaných vysielacích zariadeniach s našimi konkrétnymi možnosťami na zabezpečenie spojenia v krízových situáciách. Ďalšia spolupráca s nimi sa však zatiaľ nerozvinula, ale sme v kontakte.

Druhý kontakt sme nadviazali s dobrovoľníkmi zo skupiny ZSV RESCUE – Záchranná služba východ z Gelnice. Táto veľmi silná a aktívna skupina dobrovoľných záchranárov organizuje pravidelne záchranske cvičenia s názvom GL RESCUE 201x. Oslovili nás okrem iného s otázkou, či im vieme pomôcť so spojením počas týchto cvičení – konkrétne so

spojením medzi hodnotiacimi komisármi. Tu sme im museli povedať, že nie, lebo to nedovoľujú povoloňacie podmienky, hoci techniku na to máme. Takéto záchranárske skupiny by možno zaujala ponuka z našej strany na podporu pátracích aktivít lokalizačnými systémami na báze technológie APRS. Na to však nemáme dostatočnú techniku, ktorú by sme im mohli ponúknuť. V prípade vzniku mimoriadnych udalostí, by sme im však vedeli pomôcť inými formami.

Celkove je možné povedať, že dobrovoľní záchranári sú našou potenciálnou skupinou s ktorou by sme mohli spolupracovať. Takýchto skupín je v rámci Slovenska viac, ale nemajú celoslovenské zastrešenie a preto sa dá s nimi rozvíjať spolupráca len na lokálnej báze nie na celoštátnej úrovni.

4.3 RÁDIOAMATÉRI A DOBROVOĽNÍ HASIČI

Iná situácia je však v prípade dobrovoľných hasičov. Jednotlivé Dobrovoľné hasičské zbory (DZH) vytvorené vo viacerých obciach a mestách sú súčasťou jednotnej celoslovenskej organizácie s názvom Dobrovoľná Požiarna Ochrana SR (DPO SR).

Podľa Stanov DPO SR je Dobrovoľná požiarna ochrana Slovenskej republiky jednotným, účelovým, humánnym, politicky nezávislým dobrovoľným občianskym združením v súlade so zákonom SNR č. 83/1990 Zb. O združovaní občanov. Podieľa sa na ochrane životov, zdravia a majetku vo všetkých formách vlastníctva pred požiarimi, živelnými pohromami a inými mimoriadnymi udalosťami. DPO SR má štatút nezávislej právnickej osoby budovanej na demokratických princípoch. Pôsobnosť DPO sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky. DPO SR navyše v zmysle zákona 129/2002 Z.z. o IZS § 9 ods. (1) písmeno b) patrí medzi zákonom vymenované ostatné záchranné zložky IZS.

To, že dobrovoľné hasičské zbory môžu byť našim vhodným partnerom pri zásahoch počas krízových situácií sa veľmi dobre ukázalo už počas cvičenia MARTIN 2014, ktoré sa konalo v marci 2014 v Martine a okolí. Toto cvičenie bolo veľmi dobre pripravené žilinskou skupinou ARES a zúčastnili sa ho aj zástupcovia Dobrovoľných požiarnych zborov z okresu Martin a niektorí starostovia obcí z okresu a zástupcovia zo štátnej a verejnej správy z Martina. Na tomto cvičení boli urobené ukážky možností rádioamatérov zabezpečiť náhradné rádiové spojenie v rámci okresu Martin, ak dôjde napríklad v dôsledku snehovej kalamity k väčšiemu výpadku v dodávkach elektrickej energie a na to naviazaného výpadku štandardných spojových systémov. Cvičenie urobilo na prítomných členov DHZ, samosprávy a štátnej správy z okresu veľmi dobrý dojem.

Rovnako sme o tejto možnosti spolupracovať s dobrovoľnými hasičmi intenzívne diskutovali aj na verejnom zasadnutí KC ARES na rádioamatérskom stretnutí v Poprade v novembri 2016 a to na podklade provokatívnej, kritickej ale aj inšpirujúcej prezentácie s názvom „Mimoriadné udalosti, IZS a radioamatéri“, ktorú na tomto zasadnutí KC ARES predniesol náš hosť z ČR Milan Barviř OK1MX. V rámci tejto diskusie Milan OK1MX uviedol svoje pozitívne skúsenosti so spoluprácou s dobrovoľnými hasičmi v obci, v ktorej býva a deklaroval to ako jednu z možností na rozvoj spolupráce rádioamatérov a subjektov, ktoré sa podieľajú na zásahoch počas mimoriadnych udalostí. Preto sme sa aj my začali viac zaujímať o tieto dobrovoľnícke zbory.

V tomto roku 2017 sa celkom neplánovane, avšak pre nás vítane, vytvorila vynikajúca možnosť na prezentáciu rádioamatérov, rádioamatérskej činnosti a ARES pred viacerými funkcionármi a členmi Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR. Touto príležitosťou bola krajská súťaž dobrovoľných hasičských zborov za kraj Prešov, ktorá sa konala v obci Malcov

v Bardejovskom okrese. Okrem toho, že to bola po celoslovenskej úrovni druhá najvyššia úroveň súťaže DHZ bolo pre nás pozitívne to, že sa táto súťaž konala práve v obci Malcov, kde býva jeden z našich zanietených členov ARESu Ivan Lövinger OM0AD, ktorý je navyše aj členom obecného zastupiteľstva a taktiež za obec hlavným spolu organizátorom tohto podujatia spoločne s miestnym Dobrovoľným hasičským zborom. Z uvedeného dôvodu bolo možné jednoducho vybaviť a zabezpečiť našu prezentáciu na tomto podujatí.

Obec pre nás vytvorila výborné podmienky tým, že bol na mieste konania súťaže – futbalovom štadióne postavený vojenský stan, ktorý bol určený na všeobecné potreby pre účely tohto podujatia, avšak nakoniec sme ho najviac využili práve my, lebo sme tam mali umiestnené živé ukážky našej rádioamatérskej vysielacej techniky a v tomto stane prebehli aj prezentácie tejto techniky pre predstaviteľov DPO SR. Stan sa ukázal pre nás veľmi dôležitý aj z toho dôvodu, že počasie na súťaži nebolo práve najideálnejšie a počas dňa sa zopakovalo viacero silných dažďových prehánok, v stane sme však boli voči tejto nepriazni počasia akotak chránení.

Počas tejto akcie sme mohli prezentovať našu rádioamatérsku techniku, urobiť ukážky živej prevádzky na týchto zariadeniach a vysvetliť poslanie skupín ARES pre viacerých divákov, ktorí navštívili tento stan a potom predovšetkým pre skupinu predstaviteľov DPO SR, ktorí neboli zapojení do organizácie prebiehajúcich súťaží či už v pozícii organizátorov alebo porotcov a teda mali čas a možnosť zúčastniť sa na našej prezentácii.

Podujatia v Malcove sa zúčastnil aj pán Pavol Ceľuch, súčasný prezident DPO SR, ktorý je súčasne aj starostom v obci Sveržov nachádzajúcej sa v susedstve obce Malcov. Prezident DPO SR sa nemohol zúčastniť na hlavnej prezentácii ARES v dopoludňajších hodinách, lebo bol v tom čase na krátku chvíľu na inej akcii dobrovoľných požiarnikov v Prešove. Popoludní a po oficiálnom ukončení súťaží však prišiel navštíviť náš stan a urobili sme ešte raz pre neho a ďalších prítomných členov DPO SR skrátenú verziu tejto prezentácie. Počas tohto výkladu pritom na zapnutých rádiách prebiehala čulá prevádzka s viacerými rádioamatérmi a tak prezident videl (počul) naše možnosti komunikovať medzi rádioamatérmi v širokom regióne počnúc od Humenného na východe až po Krupinu na strednom Slovensku. Táto prezentácia ho zrejme oslovila, nakoľko na záver svojej návštevy vyslovil vetu, aby sme im poslali nejaký návrh na spoluprácu rádioamatérov a dobrovoľných hasičov. Po veľmi zlých skúsenostiach so zástupcami profesionálnych orgánov a organizácií patriacich do IZS tento rýchly a stručný súhlas a návrh na spoluprácu zo strany čelného predstaviteľa dobrovoľných hasičských zborov nás takmer šokoval. Všetci zúčastnení rádioamatéri, ktorí sme pripravili túto prezentáciu, sme mali veľkú radosť z toho, že námaha, ktorú sme do tohto podujatia vložili sa nakoniec vyplatila.

4.4 MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI MEDZI SZR a DPO SR

Účelom prezentácie rádioamatérskej techniky, rádioamatérskej činnosti a ARES v Malcove bolo začať pracovný dialóg s dobrovoľnými hasičmi o možnej spolupráci. Po zlých skúsenostiach s profesionálmi pri pokusoch o nadviazanie spolupráce sme preto nečakali, že nás hneď oslovia s požiadavkou na predloženie návrhu na spoluprácu. Preto sme pred akciou v Malcove nemali nič formalizované pripravené – žiadne dokumenty, žiadne konkrétne návrhy, žiadne scenáre ako ďalej, jednoducho nič na papieri. Teraz na základe trochu šokujúcej výzvy prezidenta DPO SR bolo potrebné sa urýchlene pustiť do práce a nejaký návrh zmluvy pripraviť.

Napriek tomu, že sme nemali vopred nič pripravené, sú za nami už roky skúseností a ja osobne som v posledných rokoch intenzívne pracoval na veľikánskom súbore materiálov, ktoré sa použili pri príprave obsahovej náplne celodenného mítingu – školenia ARES vo Vrútkach v roku 2015, pripravoval som stručný ale výstižný materiál pre spoluprácu so Slovenským červeným krížom (2015), študoval som túto problematiku aj v súvislosti so zamýšľanou prípravou vyššej formy dohody o spolupráci medzi rádioamatérmi a policajným zborom, na ktorej začali pracovať kolegovia z KKS ARES Žilina (2016) a preto som mal veci naštudované a k dispozícii rad vhodných materiálov, z ktorých bolo možné čerpať inšpiráciu pre prípravu návrhu predmetnej zmluvy. Všetko toto mi umožnilo pripraviť prvý návrh takejto zmluvy - memoranda o spolupráci už v krátkom čase po akcii v Malcove a to dňa 22.7.2017, kedy som tento materiál rozoslal na diskusiu všetkým krajským koordinátorom ARES a aj všetkým členom ARES za kraje KE a PO, nakoľko mám ich e-mailové kontakty.

Prvé reakcie na predložený návrh boli veľmi rôzne. Objavili sa úplne negativistické postoje (ale len od niektorých jednotlivcov) ale aj pozitívne postoje, ktoré silne prevažovali. Málokto však mal konkrétne návrhy na úpravu textácie zmluvy. Bol to v „nultom (neverejnom) kole“ len Rado OM8BU a v prvom (verejnom) kole pripomienkovania len Stano OM8AQ.

Po mesiaci bola dňa 22.8.2017 rozoslaná na druhé kolo pripomienkovania upravená verzia memoranda, v ktorom som akceptoval takmer všetky praktické pripomienky, ktoré mi poslal Stano OM8AQ. K tejto verzii memoranda už nevznikli žiadne konkrétne návrhy na úpravu zo strany členov ARES.

S veľkým meškaním po zverejnení prvého a druhého návrhu memoranda až začiatkom septembra reagovali na túto zmluvu aj prezident SZR Roman Kudláč OM3EI a prvý viceprezident Štefan Horecký OM3JW. Ich reakcia bola dosť neprijemná a zamietavá, preto som sa rozhodol zmierniť textáciu memoranda tým, že som z memoranda vynechal všetky tie ustanovenia, ktoré im vadili, nie však také, ktoré by toto memorandum úplne znehodnotili. Toto skrátené memorandum som poslal na posúdenie len predsedovi ARES Jarovi Kubíčkovi a vedeniu SZR.

4.5. CIELE MEMORANDA O SPOLUPRÁCI SZR A DPO SR

Aby som uľahčil správne pochopenie cieľov memoranda a aby v ňom niektorí čitatelia nevideli také veci a strašidlá, ktoré tam ani nie sú, pokúsim sa tu v stručnosti popísať ciele memoranda opisným spôsobom, lebo zrejme z paragrafového znenia sa to ťažko vidí.

PREČO BOL POUŽITÝ NÁZOV DOKUMENTU „MEMORANDUM“.

V právnickej praxi sa ako „memorandum“ často označujú aj predbežné a nezáväzné dohody a zámery do budúcnosti a podobne. Pretože navrhovaný dokument má takýto charakter nezáväznej dohody použil som pre jeho pomenovanie práve tento termín. Spomedzi rôznych dohôd, ktoré má v súčasnosti DPO SR uzavreté s rôznymi inštitúciami, je takýto názov použitý napríklad na dokumente o spolupráci so ZMOSom. Pokiaľ tento názov nebude niekomu vyhovovať, možno to zmeniť na názov Dohoda o spolupráci, nič podstatného sa tým ale nezmení.

VÝKLAD NIEKTORÝCH USTANOVENÍ MEMORANDA (skrátená verzia)

V tomto oddieli podám môj výklad významu jednotlivých ustanovení memoranda ale už len jeho skrátenej verzie. Preto tu nehľadajte odpoveď na tie formulácie, ktoré boli v predošlých verziách.

• 3.1.1 Lokálne partnerstvá

Cieľom vytvárania lokálnych partnerstiev je to, aby sa na lokálnej úrovni čo najviac spoznali zástupcovia z oboch strán, teda rádioamatéri na jednej strane a dobrovoľní hasiči na strane druhej. Rádioamatéri tak budú môcť predstaviť svoje možnosti zabezpečiť spojenie aj v prípadoch, keď iné štandardné spôsoby zlyhajú. Súčasne sa budú môcť zoznámiť s tým, ako majú zabezpečené spojenie zložky DPO SR a urobiť si predstavu o tom, kedy (za akých okolností) môžu tieto systémy mať problémy.

Je niekoľko možností, ako rozvíjať tieto partnerstvá: Ak napríklad v menšej obci, mesta pôsobí jednotka DPO SR, teda miestny Dobrovoľný hasičský zbor a súčasne tam býva aj rádioamatér, tak sa prirodzene môžu zaujímať o prácu toho druhého partnera a môžu si navzájom pomáhať, ak by vznikol nejaký problém, ktorý je riešiteľný druhou stranou.

Prvý prípad nebude častý, lebo nás rádioamatérov nie je veľa a taktiež nie v každej obci alebo meste je zriadený dobrovoľný hasičský zbor. Preto bude záležať na tom, ako sa podarí vytvoriť partnerstvá jednotlivých regiónoch – okresoch a krajoch. Živelné pohromy u nás zriedka zasiahnu celý kraj, ale môžu zasiahnuť určitý okres alebo aj viac susediacich okresov. Dobrovoľná požiarňa ochrana na Slovensku má aj okresné riadiace štruktúry, ktoré koordinujú v prípade potreby činnosť DHZ v rámci svojho regiónu a mohlo by ich zaujímať aj o to, či majú v okrese/okresoch aktívnych rádioamatérov, ktorí by mohli poskytnúť v prípade núdze pomoc so zabezpečením náhradného spojenia. Vytváranie takýchto partnerstiev v rámci okresov by zlepšilo prípravu zložiek DPO SR na mimoriadne udalosti a lokálnych rádioamatérov by pripravilo na to, že môžu byť požiadaní o pomoc v núdzi. Zrejme nie všetky okresy v rámci DPO SR budú sa snažiť vytvoriť partnerstvá s rádioamatérmi, ale tie, ktoré už zažili núdzu s komunikáciou sa o to môžu pokúsiť (Např. okres Kežmarok a katastrofálna povodeň 2010)

Rádioamatéri (SZR) nemajú žiadne okresné štruktúry, ale v rámci ARES máme Krajské koordinačné strediská, ktoré môžu slúžiť ako partner na úrovni kraja či okresu. V rámci takýchto partnerstiev na vyššej úrovni (okres, kraj) bude možné okrem výmeny informácií o kontaktných bodoch (v písomnej podobe) zorganizovať aj účasť rádioamatérov na niektorých formách súčinnostných cvičení, ktoré organizujú zložky DPO SR.

Partnerstvá (najmä tie na miestnej úrovni) môžu byť neformálne - bez podpisovania „Vyhlásenia o spolupráci“ podľa prílohy B Memoranda, ale najmä partnerstvá na vyššej úrovni by mali byť uzatvárané aj s písomným zápisom, kde sa okrem iného uvedú aj kontaktné informácie vrátane údajov o bydlisku. Tieto informácie „na papieri“ môžu byť veľmi dôležité, keď vypadne dodávka elektrickej energie a zlyhajú iné elektronické komunikačné prostriedky ako je internet či mobilní operátori.

• 3.1.2 Zdieľané členstvo (bod 3.1.2)

Toto je čisto osobná záležitosť rádioamatérov na jeden strane alebo na členov dobrovoľných hasičských zborov na tej druhej. Požiarnika môže zaujať rádiové spojenie natoľko, že sa bude

chcieť stať rádioamatérov a rádioamatér môže podporiť činnosť niektorého miestneho zboru DHZ aj tým, že sa stane minimálne prispievajúcim členom zboru. Memorandum v tejto súvislosti nerobí nič iné len to, že takéto veci podporuje, lebo môžu pomôcť príprave všetkých zainteresovaných na mimoriadne situácie.

- **3.1.3 Dobrovoľníci zo SZR podporujúci zložky DPO SR**

Pri vzniku mimoriadnej udalosti môže vzniknúť situácia, že sa jedná o veľký rozsah, ktorý sa podľa predbežného odhadu nedá zvládnuť len silami DPO SR a vtedy môžu zložky DPO SR požiadať o pomoc poskytnutím dobrovoľníkov – rádioamatérov na zabezpečenie spojových služieb.

Tu veľmi záleží na charaktere mimoriadnej udalosti. Podľa Povoľovacích Podmienok (PP), ak pôjde o prípady ohrozenia ľudského života, pri živelných pohromách a z iných naliehavých dôvodov je možné použiť amatérske stanice a frekvencie určené pre amatérsku službu na odovzdávanie správ na odvrátenie bezprostredne hroziaceho nebezpečenstva. O tejto prevádzke sa musí urobiť záznam a uchovávať ho 1 rok. (Povoľovacie Podmienky 2007) Teda v takom prípade a iba v takom prípade budú môcť rádioamatéri skutočne použiť svoje zariadenia na podporu zložiek DPO SR

Akú rolu tu bude hrať SZR ? Ak naozaj vznikne takáto zložitá situácia niekde na Slovensku, tak sa o tom zrejme bude vedieť a systém ARES sa zaktivizuje. Potom bude možné reagovať na takúto požiadavku a vedenie ARES bude hľadať spôsob ako na takúto žiadosť reagovať. Bod je formulovaný ako MOŽNOSŤ nie ako POVINNOSŤ. Môže sa totiž stať, že ani pri najlepšej vôli nebudú rádioamatéri schopní poskytnúť zložkám DPO SR potrebných dobrovoľníkov schopných pôsobiť práve do postihnutej oblasti.

Zložky DPO SR disponujú vlastnými spojovacími prostriedkami, ktoré „by mali“ vyhovieť pre podporu ich zásahov. V štandardných situáciách je to pravda a rádioamatéri v žiadnom prípade nechcú (a nemôžu) nahradzovať túto základnú funkčnosť. Môžu sa však objaviť okolnosti (zložitá geografická podmienka, veľký rozsah postihnutej oblasti a pod.) kedy zlyhajú tieto vlastné spojové prostriedky (narazia na svoje obmedzenia) a vtedy by sa hodili na posilnenie aj rádioamatérske prostriedky. Ak budú splnené požiadavky z PP, potom rádioamatéri môžu pomôcť.

Tento bod je kľúčový pre využitie potenciálu rádioamatérov pri zásahoch v mimoriadnych situáciách a preto nie je možné ho vynechať alebo ešte viac okliešťovať (napríklad nejakými byrokratickými postupmi schvaľovania nasadenia rádioamatérov), než je to už urobené v Povoľovacích podmienkach.

- **Bod 3.2.1 Prevádzka amatérskej vysielacej stanice**

Rádioamatéri prevádzkujú svoje vysielacie zariadenia, na ktorých nemôžu pracovať iní operátori, ktorí nemajú pridelenú Úradom vlastnú rádioamatérsku licenciu (bod 3.2.1)

- **Bod 3.2.2 Operátori vysielacích staníc DPO SR**

Na vysielacích zariadeniach DHZ pracujú členovia DHZ - operátori DPO SR s platným preukazom operátora rádiových zariadení (HaZZ), na základe čoho môžu pracovať na určených vysielacích zariadeniach .

Týmito ustanoveniami memoranda sa len zdôrazňuje fakt, že rádioamatéri môžu pracovať len na svojich zariadeniach a frekvenciách a operátori DHZ taktiež len na svojich zariadeniach a na frekvenciách, ktoré sú im pridelené Úradom.

Rádioamatéri nebudú suplovať spojové prostriedky, ktoré majú k dispozícii zložky DPO SR ani ich nijako nahradzovať, avšak v prípadoch, keď to bude potrebné a pôjde o vážnu vec a budú splnené požiadavky podľa Povoľovacích podmienok, rádioamatéri podporia činnosť zasahujúcich zložiek svojimi prostriedkami.

- **Bod 3.3 Spoločné aktivity strán memoranda v čase pokoja**

V čase pokoja, teda keď sa nejedná o činnosť v krízových situáciách, je možné využiť rôzne formy spoločných aktivít ako sú školenia, účasť rádioamatérov na cvičeniach zložiek DPO SR alebo naopak účasť aspoň niektorých členov DHZ na vhodných aktivitách rádioamatérov (napríklad portejblové aktivity) na bližšie spoznanie toho, ako pracujú partnerské organizácie a čo je potrebné docieľiť, aby spolupráca aj počas krízových situácií mohla zafungovať. Memorandum dáva len niektoré príklady takýchto aktivít, ďalšie sa môžu zapracovať do partnerstiev na regionálnej alebo lokálnej úrovni vo vyhláseniach o spolupráci.

- **Bod 4.4. Spoločné aktivity počas živelných pohrôm a iných mimoriadnych udalostí**

Toto je možno najvážnejší bod, pri interpretácii ktorého môže vzniknúť najviac otázok, problémov ale aj dezinterpretácií.

V mimoriadnej situácii môže vzniknúť celý rad situácií, kde z technických a fyzikálnych príčin narazia spojovacie prostriedky zasahujúcich jednotiek na svoje limity. Často môžu byť tieto limity prekonané technickým zariadením, ktorým disponujú a sú oprávnení používať rádioamatéri v rámci svojich povolovacích podmienok. Sú to napríklad výkonnejšie vysielacie stanice s výkonom aj do 100 W (najbežnejší prípad), majú účinnejšie (aj keď rozmernejšie) systémy antén, majú možnosť pracovať v širšom spektre KV a VKV/UKV frekvencií. Tieto možnosti sú len potenciálom, ktorý sa v bežnej situácii v zmysle PP nedá využiť, ale ak dôjde k tomu najhoršiemu a pôjde o život, zdravie ľudí či iný naliehavý dôvod, potom sa tento potenciál rádioamatérov bude dať využiť. Bude veľmi záležať na tom, či veliteľ zásahu bude vedieť, od koho môže dostať v takejto situácii pomoc a na druhej strane aj rádioamatér musí byť tak trochu pripravený poskytnúť požadovanú pomoc.

Môžeme špekulovať o to, či dojde k takejto situácii, či veliteľ zásahu požiadajú o pomoc rádioamatéra (ak bude niekde v blízkosti k dispozícii), či bude rádioamatér na to pripravený a podobne. To nikto z nás nevie dopredu povedať. Keď však môžeme niečo urobiť k tomu, aby bola všeobecnejšia znalosť (v rámci tohto Memoranda o spolupráci aspoň medzi zložkami DPO SR), kde by sa dala takáto pomoc nájsť – kde hľadať pomoc od rádioamatéra a na druhej strane trochu pomôžeme rádioamatérom byť lepšie pripravení na prípadnú pomoc v núdzi – tu zasahujúcim zložkám DPO SR, tak to urobme a podporíme toto memorandum, ktoré je na to určené.

Prečo v tomto materiáli hovorím o rádioamatéroch všeobecne a nie len o rádioamatéroch zo skupín ARES? Je to preto, že v skupinách ARES je zapojených len zopár rádioamatérov a mimoriadna udalosť môže vzniknúť kdekoľvek a práve tam nemusí byť k dispozícii rádioamatér z ARESu. Preto vlastne každý rádioamatér môže rátať s tým, že by mohol byť zapojený do pomoci pri riešení mimoriadnej situácie v jeho okolí, okrese. Pomoc od rádioamatérov bude žiadaná hlavne vtedy, keď bude naozaj zle, a keď tomu tak bude, tak sa

nikto nebude hrať na to či pýta na to, či niekto bol formálne zapísaný v nejakej skupine ARES alebo nie, ale pôjde len o to, či je schopný poskytnúť požadovanú pomoc, alebo nie.

Avšak v niekedy sa o blížiacich problémoch – hroziacej mimoriadnej udalosti vie dopredu. Napríklad pokiaľ sa jedná o meteorologické javy ako sú dlhotrvajúce dažde a z toho vyplývajúce povodne, snehové kalamity po dlhotrvajúcom snežení a podobne. Potom aj ARES sa môže vopred aktivizovať a pripraviť sa na poskytnutie prípadnej pomoci a túto pomoc aj ponúknuť partnerom z DPO SR. V takýchto prípadoch by bolo vhodné mať vybudované aspoň niekde mobilné teamy ARES, ktoré by bolo možné vyslať do krízovej oblasti. Zatiaľ toho nemáme veľa.

Ostatné ustanovenia Memoranda by už nemali prinášať veľa otázok a sú obvyklé v podobných dokumentoch a tak kvôli stručnosti ich tu už nekomentujem.

5. MOŽNÁ PRIAMA POMOC RÁDIOAMATÉROV OBYVATEĽOM V OBLASTIACH POSTIHNUTÝCH MASÍVNYM VÝPADKOM DODÁVKY ELEKTRICKEJ ENERGIE

V predošlých kapitolách sa veľa hovorilo o tom ako by mohli rádioamatéri pomáhať tým, ktorý budú pomáhať odstraňovať následky živelných pohrôm či iných mimoriadnych udalostí, teda zložkám integrovaného záchranného systému. Trošku sa pri tom zabúda na najdôležitejší prvok, ktorý by mal byť vlastne stredobodom záujmu a tou je človek postihnutý touto mimoriadnou udalosťou a obecné je to obyvateľstvo, ktoré sa nachádza v tejto oblasti. Všetky záchranné zložky v IZS (základné, ostatné či „doplnkové“) majú za cieľ pomáhať obyvateľstvu.

Obyvateľstvo má rôzne potreby a jednou z nich je aj spojenie so svojimi blízkymi. V dnešnej komunikačnej dobe sme si už zvykli, že prostredníctvom mobilných operátorov máme vždy a takmer od všadiaľ možnosť komunikovať so svojimi blízkymi ale aj dovolať sa potrebnej lekárskej, záchrannárskej alebo inej pomoci cez linku 112 či iné na to určené telefónne čísla. Keď dôjde k mimoriadnej udalosti, tak sa táto samozrejmosť môže narušiť. Napríklad v prípade výbuchu továrne v Novákoch došlo k výpadku spojových systémov v dôsledku preťažení siete obrovským počtom požiadaviek na spojenie. Pri povodniach či snehových kalamitách môže dôjsť k lokálnemu (či regionálnemu) výpadku spojových sietí v dôsledku výpadku dodávok elektrickej energie vo väčšom rozsahu. V takýchto prípadoch sa z danej postihnutej lokality nedá nikam dovolať, čo po čase môže viesť k život a zdravie ohrozujúcim situáciám.

Teda vo všeobecnosti, ak dôjde počas živelnej pohromy či inej mimoriadnej udalosti k výpadku bežných spojových systémov, obyvateľstvo bude potrebovať nejaký náhradný systém na spojenie. Akú pomoc v takej chvíli môžu poskytnúť rádioamatéri? Môžu zabezpečiť akékoľvek spojenie pre obyvateľov z postihnutej oblasti? Vôbec nie! Stále je to dané Povoľovacími Podmienkami, z ktorých jednoznačne vyplýva, že môže ísť len o také prípady, kedy ide o ohrozenie života alebo zdravia a vo všeobecnosti vtedy, ak by za normálnych podmienok fungovania štandardných spojových prostriedkov bolo potrebné volať tiesňové čísla ako sú 150 –hasiči, 155 – záchranári, 158 polícia alebo spoločné číslo 112.

Takáto rádioamatérska tiesňová „linka“ by mala zafungovať podobne ako volanie na linku 112. Ako sa to však dá v realite zariadiť?

Veľmi konkrétnu predstavu o tom nájdeme v prezentácii s názvom Majáky záchrany (Disaster Beacons, KatLeuchtturme) – súbor PREZENTÁCIA DJ9OZ - DIS-BEACONS.pdf

(857 kB) v prílohe, ktorú predniesol Michael Becker DJ9OZ, predseda výboru pre krízovú komunikáciu Nemeckého centrálného rádioklubu DARC na konferencii GAREC roku 2013.

Michael Becker v nej popisuje niektoré výsledky nemeckého vládneho projektu s názvom **"Majáky ochrany pred katastrofou ako body kontaktu pre obyvateľstvo v krízových situáciách"**, ktorý bol riešený v rokoch 2012-2015 za účasti viacerých vládnych ale aj súkromných inštitúcií a Michael Becker ako zástupca rádioamatérov bol členom vedeckej poradnej rady tohto projektu. (Scientific advisory board). Cieľom projektu bolo navrhnúť systém bodov záchrany v krízových situáciách pre obyvateľstvo pre prípady, kedy dôjde k masívnemu zlyhaniu zásobovanie elektrickou energiou v dôsledku živelných pohrôm.

Tento projekt je pomerene rozsiahly a týka sa veľkého spektra problémov, ktoré môžu vzniknúť pri podobných mimoriadnych situáciách. Nás zaujíma, akú úlohu podľa výsledkov tohto projektu môžu zohrávať v takýchto situáciách rádioamatéri:

Podľa prezentácie Michaela DJ9OZ bola úloha rádioamatérov v tomto projekte bola videná vo vytváraní „Mini majákov ochrany pred katastrofami“, čo ilustruje napríklad nasledovný obrázok:

Support by amateurradio for population: Mini-beacons

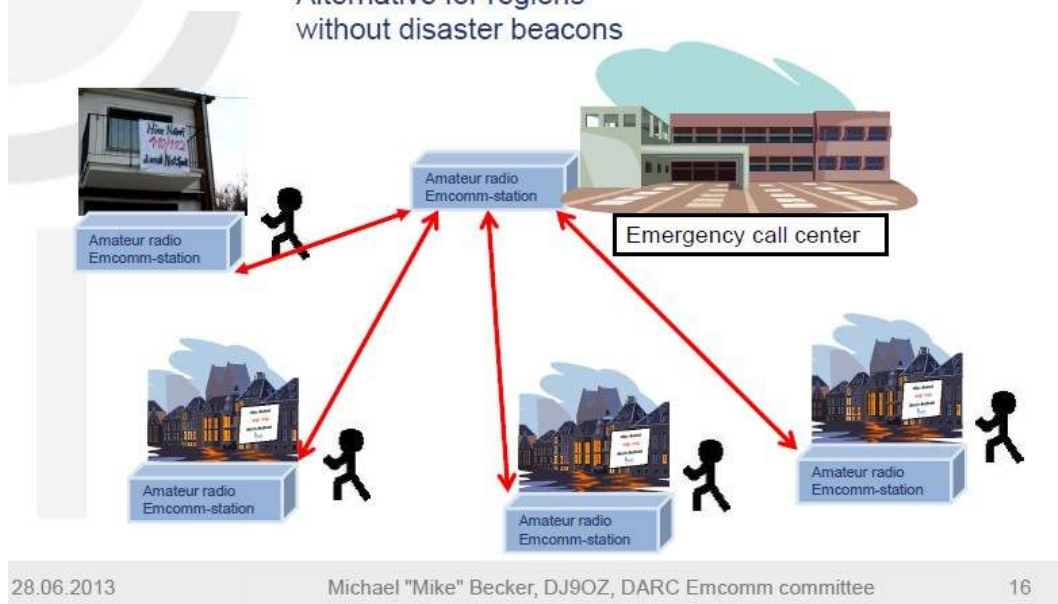

Rádioamatérska stanica v „domácom QTH“, avšak so zabezpečeným náhradným zdrojom napájania, môže podľa projektu fungovať ako takýto „mini maják záchraný“, teda miesto odkiaľ je možné poslať správu niekam mimo postihnutej oblasti na tiesňovú linku 112. Rádioamatér dáva o tejto skutočnosti informáciu „napríklad“ transparentom umiestnenom na svojom dome.

Takýchto „mini majákov“ môže byť v postihnutej oblasti viac a všetky by mali mať napojenie na jeden z nich, ktorý má možnosť odovzdávať správy „112“ priamo na „Emergency Call Center“ - u nás je to Koordinačné stredisko IZS – operačné stredisko tiesňového volania 112, ktoré máme zriadené u nás v každom kraji.

Wide spread access for population: Mini-beacon system

Alternative for regions
without disaster beacons

Z prezentácie Michaela DJ9OZ nie je celkom jasné, ako by mal byť zabezpečený prenos správ medzi rádioamatérskou EMCOM stanicou a Koordinačným centrom. Najlepšie by zrejme bolo, ak by rádioamatérska stanica bola integrovaná priamo do Koordinačného strediska. Takúto „optimálnu konfiguráciu“ máme aj u nás, ale len v Žilinskom kraji a aktivizuje sa len počas mimoriadnych situácií.

V mojom prípade (v Košiciach) je situácia taká, že bývam oproti budove, v ktorej je dislokované Okresné koordinačné stredisko IZS a aj výkonná zložka t.j. operačné stredisko tiesňovej linky 112. Preto, ak by vznikla mimoriadna situácia a moja stanica (stanica Krajského koordinačného strediska ARES) by pracovala ako takýto „mini maják“, tak aj bez integrácie do KS ISZ by som vedel odovzdávať na operačné stredisko linky 112 tiesňové správy prijaté cez rádio len s malým časovým spozdením. Samozrejme, priame zapojenie by bolo lepšie a operatívnejšie.

Predstava nemeckých kolegov o rádioamatérskych mini majákoch záchrany nie je ničím objavným, je to len inými slovami popísaná konfigurácia, ktoré máme navrhnutú v štruktúre ARES. Jednotlivé miestne rádioamatérske stanice, ktoré budú dostatočne vybavené záložnými systémami napájania môžu predstavovať pre svoje okolie takéto „mini majáky záchrany“ zabezpečujúce prenos tiesňových správ na linku 112 cez stanicu Krajského koordinačného centra ARES, ktorá musí byť taktiež vybavená záložným systémom napájania (ak sa nachádza taktiež v postihnutej oblasti) a musí mať vhodným spôsobom vyriešené odovzdávanie tiesňových správ na operačné stredisko tiesňovej linky 112. Teda naša predstava je totožná s návrhom podľa výsledkov nemeckého projektu, avšak realizácia musí byť dotiahnutá do konca, aby to v tiesňovej situácii aj naozaj zafungovalo. Musíme mať na viacerých miestach (staniách) zabezpečené kvalitné a funkčné záložné napájanie a musí byť celý systém spojenia medzi „mini majákmi“ pravidelne testovaný a funkčný.

6. MOŽNÁ SPOLUPRÁCA RÁDIOAMATÉROV A MIESTNEJ SAMOSPRÁVY A ZMOS

Vytvorenie systému „mini majákov záchraný“ či rovnakého systému len inak nazvaného je jedná vec, avšak jeho skutočné využitie v krízovej situácie je vec druhá. Ak takýto systém má byť aj využitý, musia o ňom vedieť tí, ktorí by ho mohli využiť, teda obyvatelia nejakej obce, mesta, regiónu a z nich predovšetkým tí, čo tomu „velia“, teda predstavitelia samosprávy obcí a miest - starostovia a ďalší pracovníci. Transparent na dome podľa obrázku z prezentácie podľa Michaela Beckera DJ9ZO je dobrým nápadom, ale nestačí na zabezpečenie plnej informovanosti. Tá by sa mala v podstate pripravovať a rozširovať ešte počas doby pokoja, teda skôr než dôjde k mimoriadnej udalosti. Túto úlohu by mali splniť starostovia obcí a preto je potrebné sa zaoberať aj otázkou spolupráce rádioamatérov a miestnej samosprávy.

Myšlienka priamej spolupráce ARES a miestnej samosprávy počas riešenia krízových situácií vôbec nie je nová. Stačí len spomenúť našu ARES akciu v Livove 2008, kde sme v spolupráci so starostom obce Livov a starostom obce Livovská huta zabezpečili vytvorenie rádiového spojenia medzi týmito obcami na doby, kým sa neobnovilo štandardné telefonické spojenie medzi nimi.

O krízovej situácii v danej lokalite sme sa dozvedeli cez masmédiá, nie priamo od funkcionárov postihnutých obcí a naša akcia bola našou iniciatívou. Samozrejme, lepšie by bolo, ak by si vhodným spôsobom vedeli z postihnutých oblastí zavolať potrebnú „výpomoc“ sami zástupcovia samosprávy. O tejto možnosti by mali preto „vopred“ vedieť. Ako to však zariadiť. Obci je veľa a preto nie je jednoduché šíriť informácie ku všetkým starostom a primátorom. Je tu však organizácia ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenka, v ktorej sú zastúpené takmer všetky obce a ktoré by mohlo zabezpečiť medzi členmi svojho združenia potrebnú osvetu. Preto nadviazanie kontaktov so ZMOSom môže byť ďalším prvkom skladačky, ako zabezpečiť efektívne využitie potenciálnu rádioamatérov počas krízových situácií. V momentálnej situácii sme ešte ani nedokončili diskusiu o Memorande s PDO SR a tak som sa príprave prípadného ďalšieho podobného dokumentu zatiaľ nevenoval. Avšak v rámci diskusie k memorandu medzi ARES SZR a DPO SR prišiel Miroslav Snopko OM7AMA, krajský koordinátor ARES v B. Bystrici, vo svojom veľmi konštruktívnom e-maili z 19.9.2017 s celým súborom návrhov na spoluprácu so ZMOSom a pridal tam aj analýzu, čo by bolo potrebné v tejto súvislosti urobiť. Pretože jeho návrhy sú veľmi dobré a sú úplne v zhode s mojimi doterajšími skúsenosťami, zámermi a predstavami, dovoľujem si na tomto mieste uviesť podstatnú časť z Miroslavovho emailu (citát- písmo ARIAL).

Navrhujem (OM7AMA) teda nasledovné:

Spracujme teda memorandum so ZMOS-om.

Je to organizácia, ktorá je tu pre mestá a obce a má na ne priamy dosah. Primátori a starostovia zas majú pod palcom svoju OHZ / DHZ a hlavne zatupujú občanov. Cieľom by bolo, aby ZMOS oficiálne zistil, že sme tu a načo sme použiteľní. Úloha ZMOS-u by bola ARES na úrovni miest a obcí spropagovať a dôvod pre ktorý by to mal ZMOS urobiť je ten, že sa vedeniu ZMOS-u vysvetlí, že týmto krokom pre svoje mesta a obce prinesie novú vec. Novú službu. Proste nech sú oni tí ktorý to budú mať ako zásluhu. Je to tak trochu obchod, ale čo už.

Memorandum by nemuselo byť ani komplikované ani obsiahle. Úplne by stačilo stanoviť základnú úlohu a to propagáciu ARES-u s tým, že by som trval na časovom horizonte realizácie. Majú predsa svoje zasadnutia a propagačné cesty, kde priložiť novú informáciu nemôže byť problém.

Dôvod časového horizontu je ten, že potom by nasledovalo druhé kolo. To by bolo oslovenie priamo primátorov a starostov ARES-om cez Krajských koordinátorov. Najprv písomnou formou (očakávam, že toto zafinancuje SZR) následne telefonickým kontaktovaním, prípadne osobným stretnutím hlavne v obciach, ktoré za prvé budú pozitívne reagovať a budú aj prienikom lokalít zo zvýšeným, alebo permanentným rizikom udalostí a teda by mali sami participovať na takejto ponuke. To, že to potrebujú, musia zistiť z formy akou sa predáme. Samozrejme môžeme vypracovať podklad, ktorý len zabezpečí základné zhrnutie údajov pre prípadný prvý kontakt. Máme 2927 obcí, predpokladám, že filter nám toto číslo skreše. Samozrejme tento postup je len rýchly návrh, bolo by to potrebné premyslieť, nájdu sa určite aj efektívnejšie návrhy. Tieto obce už teda budú z prvej informácie od ZMOS-u vedieť, že existujeme a v ďalšom kole dostanú podrobnejší manuál čo s nami. Ako sme sa zhodli sú tu aj obce, ktoré si už niečím prešli a v nich starostovia, ktorí vyslovili "kde ste boli do teraz" a "keby som to vedel". Sú obce kde prebehol zásah ARES-u. Toto by mohli byť ďalšie žolíky nakoľko aj oni na svojich úrovniach komunikujú a môžu myšlienke pomôcť.

Samozrejme určite nastanú aj situácie ktoré prinesú aj požiadavky z našej strany ktoré by sme mali bližšie sformulovať s ohľadom na priebeh jednaní a získanej podpory, ale to je až bod "385" a teraz sme v bode "1", takže zatiaľ nie je až tak horúci.

Na záver.

- Je to síce model z úplne iného konca, ako by som si prial, ale môže priniesť niekoľko nových možností.
- obecná a mestská politika je pre nás jednotlivcov ľahšie dosiahnuteľná, veď kto nepozná aspoň jedného poslanca, alebo dokonca rovno starostu či primátora
- možno od "spodu" by nejaký ten prienik smerom hore časom vznikol
- bolo by oslovené väčšie množstvo ľudí vo funkciách aj keď nižších, avšak stále je to vyššia percentuálna šanca na úspech ako zaujať jedného úradníka na ministerstve
- bola by to aktivita viditeľná u obyvateľstva a to je tiež jeden z cieľov ktorý máme

Čo si predstavujem po praktickej stránke?

- možno by som tomu starostovi u nás na Pršanoch ľahšie vysvetlil, že síce jeho povodeň nestrhne, ale zas má perfektnú lokalitu na zriadenie prevádzkača do komunikačnej siete ARES a každý to bude vedieť, že on túto myšlienku podporil
- prípadne strategicky vybratá obec mi možno umožni predprípravu na spojovacie pracovisko v prípade potreby (čo i len montážou antén na objekt)
- Starosta ma priamo pod palcom svojich dobrovoľníkov a tým pádom nemusím čakať ochotu od DPO, lebo starosta mi to zariadi na úrovni obce
- no a v neposlednom rade VUC radšej podporuje svojich starostov ako vysokých politikov, lebo práve oni im naháňajú body

V každom prípade chcem ešte apelovať na to, aby sme chápali členov ARESU-ako "spojárov" od bežného technika spojovacej služby vyzbrojeným vedomosťami z prevádzky a techniky, ktoré ďaleko prevyšujú bežného operátora.

Samozrejme nezaškodí vedomosti z poriadku Spojovacej služby IZS, aby tá komunikácia mala aj ten správny priebeh a hierarchiu. Ak má niekto ambície seriózne fyzicky zasahovať pri udalostiach so všetkým čo k tomu patrí, nič mu predsa nebráni stať sa hasičom / dobrovoľným hasičom, záchranárom ZZS alebo záchranárom profesionálnej / dobrovoľnej horskej služby. V kombinácii s rádioamatérom v jednej osobe môže ešte viac pomáhať myšlienke.

A možno je celý tento návrh len ďalšia slepá ulička.

Poprosím Vás považujte a nešetrite kritikou prípadne podnetmi.

Miroslav Snopko

Tento príspevok Miroslava Snopka (ale aj jeho predošlé pomerne dlhé e-maily) si veľmi cením, pretože to boli veľmi konštruktívne a odborne fundované príspevky s ktorými sa neďa nesúhlasiť. Aj keď rozvoj spolupráce so ZMOSom, nemusí ísť hneď od začiatku priamočiara, neobávam sa, že by to mala byť slepá ulička. Je naopak veľmi reálne, že práve touto formou sa nám podarí zabezpečiť to, aby obe strany – teda ako samospráva taj ak rádioamatéri našli k sebe cestu, vedeli o sebe, našli formy, ako si prípadne precvičiť „v čase pokoja“ prípadnú spoluprácu napr. v rámci zvolených regiónov s vyššou frekvenciou mimoriadnych udalostí (povodne, snehové kalamity atď..). Preto začneme pracovať aj na tejto úlohe, avšak momentálne by bolo potrebné dotiahnuť potenciálnu spoluprácu s DPO SR podpisom memoranda, ak o to prejavia v konečnom dôsledku obe strany.

Na záver ešte jedna myšlienka. Samospráva, teda starostovia a primátori plnia počas mimoriadnych udalostí množstvo úloh v oblasti civilnej ochrany. Na úradoch väčších miest preto sú zriadené dokonca aj samostatné útvary CO a KR. Pre pracovníkov samosprávy pracujúcej v tejto oblasti vydáva sekcia krízového riadenie MV SR špeciálny časopis:

CIVILNÁ OCHRANA, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva. Dvojmesačník pre orgány krízového riadenia a odbornú verejnosť, www.minv.sk.

V tomto časopise sa publikuje rad aktualít ale aj zaujímavých odborných článkov z tejto oblasti a zrejme by sa dal využiť aj na propagáciu rádioamatérov a ich možností na zabezpečenie náhradného spojenia počas krízových situácií pred širokou odbornou verejnosťou. Časopis pravdepodobne odoberajú takmer všetky obecné úrady za veľmi prijateľné predplatné a navyše je prístupný na stiahnutie v elektronickej podobe na stránke ministerstva vnútra. Ak sa nám napríklad podarí podpísať memorandum s DPO SR, môže sa o tom prostredníctvom tohto časopisu dozvedieť celé Slovensko - všetky obce.

7. ČO MÁ ROBIŤ ARES SMEROM DO VLASTNÝCH RADOV

To že máme plány na rozvoj spolupráce s rôznymi orgánmi a organizáciami, ktoré budú riadiť záchranné práce počas krízových situácií je fajn, ale pozrime sa kriticky aj na seba, či sme naozaj na poskytnutie našej pomoci pripravení. Ako poznám realitu, sme ešte ďaleko od toho, aby sme sa mohli uspokojiť a tvrdiť, že všetko je OK. Nehľadajme však, či rádioamatéri majú technické vybavenie a personálne zabezpečenie, ktorým dokážu zaistiť prevádzku typu

24/7/365 a ešte navyše aj kdekoľvek a a akýchkoľvek podmienok: Ako o tom pojednáva celý tento dokument, takto nie je chápaná úloha rádioamatérov v krízových situáciách. Na podobnú úlohu môžu slúžiť len profesionálne alebo aspoň poloprofesionálne štruktúry financované zo štátnych zdrojov, nie dobrovoľníci za vlastné prostriedky. Napriek tomu je tu veľký priestor na to, aby sa za určitých podmienok využil aj potenciál rádioamatérov na zabezpečenie náhradného spojenia v krízových situáciách. Aby sa tento potenciál aj využil, musíme byť na to pripravení.

Jednou oblasťou takejto prípravy je otázka metodického, prevádzkového a organizačného zabezpečenia krízovej prevádzky, čo je úlohou hlavne pre vedenie ARES a potom je to technická príprava, kde hlavnú úlohu budú zohrávať samotní členovia ARESu.

7.1 Metodika, prevádzka, organizačné zabezpečenie.

Na minuloročnom zasadnutí KC ARES v Poprade (18.11.2016) boli prenesené nasledujúce odporúčania na vylepšenie našej práce v oblastiach celoslovenského pôsobenia ARES spresnením znenia štatútu, spracovaním podrobnejších prevádzkových predpisov a ďalšími úlohami. Bohužiaľ, tento materiál nebol na zasadnutí, ale ani neskôr dostatočne diskutovaný či rozvíjaný, ani neboli vykonané žiadne konkrétne aktivity k naplneniu jednotlivým bodom, preto môžeme tento materiál predložiť opäť a pokúsiť sa o splnenie aspoň niektorých bodov v nasledujúcom roku 2018.

ODPORÚČANIA PRE PRÁCU SKUPINY A.R.E.S. PRI SZR NA ĎALŠIE OBDOBIE (18.11.2016).

Zasadnutie KC ARES pri SZR sa oboznámilo s činnosťou jednotlivých krajských skupín ARES a vypočula si viaceré návrhy na obohatenie našej činnosti na ďalšie obdobie s cieľom prispieť k lepšej príprave KKS a jednotlivých členov skupín ARES na plnenie úloh pri zabezpečovaní spojenia počas krízových situácií. Na základe týchto návrhov boli vypracované nasledovné ODPORÚČANIA na činnosť skupín ARES:

- Spracovať upravenú verziu štatútu ARES, prerokovať jeho nové znenie s Krajskými koordinátormi a s členstvom ARES a pripraviť ho na schválenie na niektorom z jarných zasadnutí Predsedníctva SZR.
- Spracovať databázu sietí A.R.E.S. (SAREN) na úrovni jednotlivých KKS ako aj celého Slovenska
- Spracovať dokument PREVÁDZKOVÝ PORIADOK ARES, v ktorom budú uvedené všetky potrebné detaily týkajúce sa prevádzky v rámci sietí ARES počas testov a ostrých aktivácií sietí ARES počas krízových situácií.
- Organizovať testy krajských sietí ARES ako aj testy spojení KC s KKS pre získanie hodnoverných údajov o možnostiach prepojenia do databázy siete ARES (SAREN)
- Dopĺňovať výbavu KC ARES, KKS ARES ako aj výbavu jednotlivých členov skupín ARES hlavne o prvky pre zabezpečenie záložného napájania rádiovkej stanice.
- Pripraviť školenia ARES na krajskej úrovni (KKS) v čo najväčšom počte krajov. Školiteľov na tieto školenia sa bude snažiť zabezpečiť aj KC ARES.
- Venovať sa problematike nových technológií ako sú DMR a pod. a overovať v praxi ich možný prínos pre aktivity skupín A.R.E.S v krízových situáciách
- Venovať sa príprave rádioamatérskych vysielacích staníc (operátorov aj techniky) pre digitálnu komunikáciu na VKV módom PACKET a na KV módmami WINMOR a FACTOR

s cieľom vytvoriť v rámci SAREN digitálnu podsieť SAREN-D umožňujúcu posielať rádiogramy minimálne medzi stanicami KKS v krajoch a KC v Bratislave.

Do tohto bodu dnes, po takmer roku, dopĺňujem ešte jeden nový digitálny mód, ktorý bol vyvinutý práve pre tiesňovú komunikáciu a ktorý skrýva v sebe veľký potenciál kvôli svojej jednoduchosti a účinnosti. Je to systém FSQCALL, ktorý je založený na modulácii typu MFSK s malými nárokmi na šírku pásma a je použiteľný ako na KV tak aj VKV pásmach. Bližšie informácie o tomto systéme je možné nájsť na stránkach autorov systému: <http://www.qsl.net/zl1bpu/MFSK/FSQweb.htm>

7.2 Technické vybavenie staníc ARES (rádioamatérskych staníc)

Okrem organizačných a prevádzkových otázok je čo zlepšovať aj v technickom vybavení jednotlivých rádioamatérskych staníc zapojených do systému ARES. Pretože rádioamatérske stanice sú v prevažnej väčšine budované a financované z prostriedkov samotných rádioamatérov, je na nich, ako sa s týmto problémom vysporiadajú. Predstava, že príde nejaký štátny orgán a naleje do „systému“ financie za ktoré sa budú rádioamatérom rozdávať rádiostanice a ďalšie vybavenie je v súčasnosti fikciou. Čo je však možné a občas sa aj podarí využiť sú rôzne sponzorské prostriedky, za ktoré sa miestami podporila výstavba prevádzáčov a podobne. V tejto súvislosti ARES ako organizácia môže akurát nabádať k tomu, aby si rádioamatéri k stanicam zabezpečili aj záložné systémy napájania, mobilné sady antén, rádia sa kompletovali do GO boxov atď.

Veľkou podporou na doplnenie výbavy sú rôzne lokálne cvičenia, na ktorých si môžu rádioamatéri preveriť svoju výbavu a pripravenosť a je to v našej povahe, že až v rámci prípravy na takéto cvičenia sa „dotiahnu“ do konca niektoré projekty orientované na doplnenie vlastnej výbavy. Kým nie je takáto potreba, tak sa veci odkladajú na neurčito. Aj preto je zlé, že takýchto cvičení bolo v poslednom čase menej a že to neboli cvičenia za širšej účasti aj iných subjektov (napr. z IZS), ktoré by priniesli viacero podnetov pre mnohých účastníkov aj z radov rádioamatérov.

8. ZÁVER

V tomto materiále, ktorý je nakoniec už aj pomerne rozsiahly som sa snažil sústrediť všetky moje poznatky skúsenosti, ale aj názory niektorých iných členov ARES, ktoré sa týkajú využiteľnosti rádioamatérov na zabezpečenie náhradného spojenia počas krízových situácií spojených s masívnym výpadkom štandardných spojových systémov. Bola rozoberaná možnosť priamej spolupráce (integrácie) so zložkami IZS a boli popísané problémy na ktoré sme pri tom narazili. Boli ďalej analyzované ostatné legislatívne možnosti, ako sa môžu zapojiť rádioamatéri do činnosti záchranných zložiek v rámci platnej legislatívy aj bez formálneho zaradenia do IZS. V ďalších kapitolách som sa zaoberal problematikou možnej spolupráce s inými organizáciami ako sú Slovenský červený kríž, Dobrovoľná požiarna ochrana SR ale aj samosprávou miest a obcí Slovenska zastupovanou jej vrcholovým orgánom Združením miest a obcí Slovenska (ZMOS). Nakoniec som sa trochu venoval aj otázke, čo musí urobiť ARES ako organizácia vo svojej kompetencii, aby sa zlepšila pripravenosť rádioamatérov na prípadnú pomoc v krízovej situácii.

Tento materiál sa samozrejme nemôže vyhnúť tomu, že prezentuje predovšetkým pohľad mňa ako autora. Napriek tomu som sa všade snažil o čo najobjektívnejší pohľad na vec a opieral som sa skôr o fakty (napríklad o platnú legislatívu) a nie to, čo by sme si možno (miestami možno aj naivne) želali. A kde som mal na to rozumné podklady, využil som aj konštruktívne návrhy ostatných členov ARESu, ak sa týkali rozoberanej problematiky.

Materiál začal vznikať ako podpora pre diskusiu o Memorande o spolupráci s Dobrovoľnou požiarnou ochranou SR, ale nakoniec som do neho zahrnul takmer celú problematiku vzťahov rádioamatérov, ARES a ostatných organizácií z IZS a to preto, že v diskusii z augusta a septembra t.r. k predloženému návrhu Memoranda sa ukázali viaceré nedorozumenia a dezintepreptácie niektorých súvislostí. Dúfam, že tento materiál uvedie na pravú mieru niektoré fakty a tým, ktorí o to budú mať seriózný záujem, poskytne ucelený pohľad na problematiku možnosti začlenenia rádioamatérov do IZS a osvetlí príčiny „kde to viazne“ a ako to riešiť. Neberiem si patent na rozum a netvrdím, že nemôžu byť aj iné názory na vec, že nie je možné postupovať aj inak, ale venoval som sa tomu zodpovedne a dôsledne a najlepšie ako som len vedel. Aj preto tento materiál nakoniec narástol až na takýto rozsah a jeho príprava trvala o mesiac dlhšie, ako som pôvodne plánoval. Venujem sa problematike rádioamatérskej tiesňovej komunikácie – ARES už takmer 10 rokov a jeden mesiac spozdenia nemôže hrať až takú úlohu. Skôr bude dôležité, ako tento materiál bude prijatý rádioamatérmi zo skupín ARES ale nielen nimi, aj ostatnými čitateľmi, ktorým sa tento materiál dostane do rúk.

Viem, že prečítať 30 strán nie je úloha na 10 minút, najmä keď sa nejedná o beletriu ale o „ťažšie“ odborné čítanie. Verím však že tí, ktorí majú o rádioamatérsku tiesňovú službu ARES seriózný záujem, si tento materiál nakoniec prečítajú a ak budú mať nejaké výhrady a pripomienky k niektorým statiam, tak sa ozvú.

Stano Uličiansky OM8ST

V Košiciach 18.10.2017

9. PRÍLOHY

Názov dokumentu	Súbor
Stanovisko CO a KR Žilina o integrácii KKS ARES Žilina do IZS	KUpotvrd.pdf (517 kb)
Návrh na spoluprácu rádioamatérov a Rádioamatérskej tiesňovje služby ARES so Slovenským červeným krížom.	NÁVRH NA SPOLUPRÁCU RÁDIOAMATÉROV s SČK.doc (60 kb)
Memorandum o spolupráci s DPO SR (skrátaná verzia)	## RC9 MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI MEDZI DPO SR A SZR_REV3.doc (182 kb)
Memorandum – príloha A	## V2 PRÍLOHA A MEMORANDA_REV3.doc (45 kb)
Memorandum – príloha B	## V4 PRÍLOHA B MEMORANDA_REV3.doc (68 kb)
Prezentácia Michaela Beckera DJ9OZ o projekte KATLEUCHTTURME	PREZENTÁCIA DJ9OZ - DIS-BEACONS.pdf (857 kb)